

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## De verjaring der burgerlijke vordering tot schadevergoeding, wegens schade, ingevolge verkeersongevallen

### Inleiding

Het is niet de bedoeling van deze studie, het probleem der verjaring onder zijn verschillende aspecten te ontleden, noch de grondslagen ervan opnieuw toe te lichten.

Het zal inderdaad voldoende bekend zijn hoe de wetgever heeft geoordeeld, dat bepaalde vorderingen — strafrechtelijke of louter private — binnen een welbepaalde tijdsperiode dienen ingeleid te worden. Gebeurt dit laattijdig, dan worden ze, zonder onderzoek van de grond der zaak, eenvoudig afgewezen, omdat, wat de louter private vorderingen betreft, wegens de langdurige passieve houding van de recht-hebbende vermoed wordt, dat de schuld gedelgd is, of omdat wat de strafrechtelijke betreft, het maatschappelijk belang geen betuigeling meer eist, zodat dienvolgens alle herinnering aan een delict, en ipso facto alle strafbaarheid wordt uitgewist.

Zo het, soms zeer onaangenaam, incident van de verjaring zich in de louter burgerlijke vordering relatief zelden voordoet, is er toch een bepaald domein waar vaak een degelijk gegronde vordering aldus schaakmat wordt gezet: de vordering tot schadevergoeding wegens schade ingevolge verkeersongevallen.

De oorzaken ervan liggen voor de hand: de verjaringstermijn zelf, zo voor strafrechtelijke als burgerlijke vorderingen, is zeer kort (1 jaar, althans wanneer louter materiële schade werd veroorzaakt).

Soms werd van een ongeval geen P.V. opgemaakt, zodat er nimmer grond was voor een strafrechtelijke vervolging, en heeft de benadeelde zelf zijn schadevergoeding, door rechtstreekse dading of burgerlijke vordering, op te vorderen; wat, na tal van onderhandelingen of briefwisseling tussen de verzekeringen onderling, vaak laattijdig gebeurt.

Ofwel werd wel een P.V. opgemaakt, en wacht de benadeelde zeer geduldig — te geduldig — op de openbare vordering, om ten slotte — soms te laat — tot zijn scha en schande te vernemen, dat de zaak, op strafrechtelijk gebied, zonder gevolg werd gelaten.

Ofwel werd de benadeelde alleen in betichting gesteld door het O.M. en moet hij eerst zijn eigen vrijspraak pleiten, om naderhand, soms na langdurige proceduur, als vorderende partij op te treden.

In al die hypothesen is de termijn zeer dikwijls overschreden en stelt zich het probleem der verjaring, wanneer de burgerlijke vordering wordt ingeleid.

Deze studie heeft als bedoeling alleen het probleem van de verjaring van dergelijke vorderingen te ontleden, onder zijn verschillende aspecten, aan de hand van de recente rechtspraak welke op dat gebied zeer talrijke en soms zeer diverse vonnissen en arresten heeft verleend.

Het komt ons gepast voor, bij de aanvraag der studie de wetten en art. aan te duiden, die het probleem der verjaring der burgerlijke vordering beheersen.

### I. De wetteksten

De principes van die vorm van verjaring komen voor in volgende wetteksten.

*Wet van 17 April 1878.*

Art. 22 beschikt, dat de burgerlijke en strafvordering, gesteund op een wanbedrijf, verjaren na 3 jaar, eventueel te rekenen vanaf de laatste daad van stuiting (art. 21).

Dit zal de verjaringstermijn zijn van de burgerlijke vordering, gesteund op een ongeval waarbij verwondingen werden veroorzaakt.

Art. 23 bepaalt dat de vordering, gesteund op een overtreding verjaart na 6 maand, doch krachtens art. 7 van de wet van 1 Augustus 1899 op het wegverkeer, gewijzigd door de wetten van 1 Augustus 1924 en 16 December 1935, wordt die verjaringstermijn gebracht op 1 jaar, voor alle vorderingen (strafrechtelijke en burgerlijke) gesteund op een inbreuk aan de wet of het reglement van het verkeer. Een burgerlijke vordering, gesteund op een gecontraventionaliseerd wanbedrijf zal dus verjaren na 6 maand, terwijl 1 jaar de verjaringstermijn zal zijn van alle vorderingen gesteund op een bepaalde overtreding van het reglement op het verkeer met louter materiële schade.

Deze termijnen worden natuurlijk verlengd in geval van schorsing; zo er stuiting is, kan de termijn verdubbeld worden (6 jaar of 2 jaar).

In verband hiermede, beschikt art. 25 der wet van 17 April 1878 dat alle daden die de verjaring der straf-

vordering stuiten, hetzelfde uitwissel hebben ten overstaan van de burgerlijke vordering en omgekeerd.

Valt nog te vermelden : art. 1 der wet van 30 Maart 1891, beschikkend, dat de burgerlijke vordering die samen met de strafvordering werd ingeleid, voor dezelfde rechters, of voor afzonderlijke rechters, ten nuttigen tijde, niet verjaren kan, gedurende de loop van het geding dat de strafvordering als voorwerp heeft.

## II. De huidige rechtspraak

De wet huldigt dus het principe van de verknochtheid van burgerlijke en strafvordering, in zake verjaring : zelfde termijnen, zelfde aanvangsdatum, zelfde oorzaken van stuiting en schorsing. Een overzicht van de recente rechtspraak toont onmiddellijk aan, dat de rechtbanken aan dat principe derwijze trouw blijven, dat ze soms tot beslissingen komen, die juridisch misschien juist zijn, maar werkelijk absurde gevolgen hebben op gebied van billijkheid.

### 1. Grond of oorzaak der burgerlijke vordering : het delict.

De verjaringstermijnen der strafvordering zijn alleen van toepassing voor die burgerlijke vorderingen, die werkelijk een *actio ex delicto* zijn t.t.z. gesteund zijn op een delict, overtreding of wanbedrijf.

Daar de verjaring van openbare orde is, dient ze van ambtswege door de rechtbank opgeworpen te worden (cfr. Cass. 7 Dec. 1885, Pas. 1886, I, 8).

Om aan de eenjarige verjaring te ontsnappen, werd vaak gepoogd aan de burgerlijke vordering, strekkende tot vergoeding van materiële schade, een andere oorzaak te geven, en zonder nauwkeurige aanduiding van een bepaald art. van het verkeersreglement of van het S.W.B. liever het algemeen art. 1382 B.W. als grond te nemen; dan zou inderdaad de verjaring van 30 jaar toepassing vinden.

Vóór 1944 scheen het Hof van Verbreking dergelijke argumentatie te aanvaarden (cfr. Cass. 17 Sept. 1936 R. G. A. R. 2251), doch bij nieuw arrest van 22 Juli 1946 (R. G. A. R. 1946-4113) komt het Hof terug op zijn rechtspraak, en beslist dat de rechtbanken niet alleen het recht, maar de plicht hebben dergelijke juridische camouflage te ontmaskeren en de aard te onderzoeken en te ontleden van het feit, waarop de vordering gesteund is om er eventueel het strafrechtelijk karakter uit te halen, en de regel der strafrechtelijke verjaring toe te passen.

Zelfs zo de vordering gesteund is op een aquiliaanse fout zal de rechter dienen na te gaan of deze fout geen delictueel karakter heeft, en de verjaring, aan het delict verbonden, toepassen (cfr. ook in die zin : Burg. Rechtbank Dendermonde, 11 Febr. 1948, R. G. A. R., 1949, 4474; Beroep Gent, 8 Mei 1935, R. G. R. R., 1935, 2319; Pirson et Devillh, Tome II, n° 282, p. 118).

Telkens het feit, dat aan de grond ligt der vordering, van delictuele aard kan zijn, is de verjaring der strafvordering dus van toepassing. Zo beslist de rechtspraak bij toepassing van datzelfde principe, dat de vordering, gesteund op een contractuele fout, toch aan de strafrechtelijke verjaring onderworpen is, wanneer het feit, of die fout, terzelfdertijd van delictuele aard is of kan zijn.

B.v. zware fout gepleegd door een geneesheer bij de verzorging van een zieke, waarbij zijn beroepsverantwoordelijkheid in het gedrang komt. Daar deze fout van contractuele en tevens van delictuele aard is, (inbreuk op art. 418 en 420 S.W.B.) is de 3 jarige verjaringstermijn van het delict van toepassing. (cfr. Burg. Rechtbank Brussel, 6 Febr. 1946, R. G. A. R.,

1947, 4153; Pirson et Devillé, Resp. Extra contractuelle, I-IV, p. 137, n° 296).

Het is onmiddellijk duidelijk dat dergelijke rechtspraak, welke alle laattijdige herinnering aan een delict, zij het dan ook onder de mom van een louter burgerlijke vordering, wil uitwissen, wellicht juridisch gegrond is, maar toch absurde gevolgen kan hebben.

De verweerder zal er inderdaad alle belang bij hebben te beweren en te bewijzen, dat de fout, die men tegen hem inroept, niet van louter burgerlijke aard was, maar van delictuele aard, dus ernstiger dan beweerd wordt, om aldus door de verjaring aan de verplichting tot vergoeding te kunnen ontsnappen.

Zo zal de paardengeleider aan wie men vergoeding vordert voor schade veroorzaakt door zijn dieren, eventueel de verjaring van 6 maand kunnen inroepen, zo hij kan bewijzen dat zijn fout of zijn verwaarlozing van dergelijke aard was, dat art. 556 par. 2 S. W. B. toepasselijk wordt of was.

Zo kan de autogeleider, die een ongeval veroorzaakte wegens defect aan remmen of stuurbreuk, en aan wie schadevergoeding wordt gevorderd, op grond van « gebrek der zaak », alweer de strafrechtelijke verjaring van 1 jaar of 3 jaar inroepen, zo hij kan bewijzen dat hij kennis had van de slechte staat der remmen, derwijze dat zijn fout van delictuele aard wordt (art. 100, verkeersreglement). Zijn delict brengt hem dus baat bij.

Het onlogische van dergelijke rechtspraak inziende, heeft sommige rechtsleer en rechtspraak dat starre principe trachten uit te schakelen of te milderen.

*Mazeaud* (Tome III, Prescription) oordeelt dat, telkens de burgerlijke rechter zijn veroordeling kan motiveren, zonder het delict vast te stellen, dus zo hij op een andere grond kan statuëren dan het delict, de strafrechtelijke verjaring niet van toepassing is.

Zo heeft het Hof van Beroep te Gent, gestatueerd dat alleen de burgerlijke verjaring van toepassing is tegenover een vordering tot schadevergoeding, die gesteund is op art. 1384 B.W., gebrek der zaak, daarbij inroepend, dat voor toepassing van dit art. het niet vereist is een bepaalde fout in hoofde van de houder der zaak te bewijzen (fout welke van delictuele aard zijnde, eventueel op een vermoeden juris et de jure, ingesteld door het B.W., dus niet van strafrechtelijke aard, maar louter van burgerlijke aard is. (Beroep Gent, 1 Maart 1928, Pas. 1928, II, 126).

Zelfde motivering komt voor in een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank Dinant van 18 Dec. 1947 welke te vonnissen had over een vordering tot schadevergoeding gesteund op art. 1385 B.W. (schade veroorzaakt door dieren), en eveneens de burgerlijke verjaring alleen van toepassing oordeelt, niettegenstaande het feit eventueel onder toepassing kan vallen van art. 556 par. 2 Strafwetboek. ((Burg. Rechtbank Dinant, 18 Dec. 1947, R. G. A. R., 1948-4327).

Op de temerken valt, dat het Franse Hof van Verbreking nog sterker in die richting statueert, en aldus een zienswijze huldigt bepaald tegengesteld aan die van het Belgisch Hof. Bij Arrest van 9 Jan. 1928 (Sirey, 1928, 1, 2) beslist het, dat de strafrechtelijke verjaring niet van toepassing is, wanneer de vordering, buiten een delict om, haar principe kan vinden in een contract of een beschikking van burgerlijk recht.

Het volstaat derhalve, dat de aanlegger eenvoudig zijn vordering steunt op art. 1382 B. W. opdat hij zou ontsnappen aan de strafrechtelijke verjaring. De Franse rechtsleer heeft echter dat arrest op zeer verdeelde wijze onthaald, (cfr. daarover : « De la prescription de l'action civile » par R. Bouillenne, R.G.R.R., 1949, n° 4412).

## 2. De burgerlijke vordering, gericht tegen een derde verantwoordelijke.

Hierbij wordt in de eerste plaats bedoeld de actie gericht tegen een derde burgerlijk verantwoordelijke. De benadeelde heeft inderdaad de mogelijkheid, zijn vordering tot vergoeding in te leiden, rechtstreeks tegen de burgerlijk verantwoordelijke persoon.

Is dergelijke actie eveneens aan de strafrechtelijke verjaring onderworpen?

De rechtspraak schijnt op dit punt enigszins verdeeld te zijn.

Sommige arresten spraken zich uit in de zin van de burgerlijke verjaring, dus de 30 jarige. (Hof van Beroep Brussel, 27 Mei 1939, Pas. 1939, 11, 113, 114).

Het Hof van Verbreking en de quasi unanieme rechtspraak oordeelt echter in tegengestelde zin en beslist dat de burgerlijke vordering, om 't even of ze werd ingeleid tegen de verantwoordelijke of de burgerlijk verantwoordelijke, steeds aan de strafrechtelijke verjaring onderworpen is. (Cfr. Cass. 11 Oct. 1934, Bull. 1935, p. 15; Cass. 20 Maart 1941, Bull. 1941, 92; Hof van Beroep Luik, 13 Maart 1938, R.G.A.R., 1938, 2753).

Deze opvatting schijnt ons volkomen gegrond te zijn, want de burgerlijke verantwoordelijkheid kan enkel bestaan in functie van de delictuele fout; aangezien het delict van de aangestelde eerst dient bewezen te worden, komt het delict zelf onvermijdelijk op het voorplan en de bedoeling der verjaring is juist de herinnering aan het delict uit te wissen.

De verbintenis van de aansteller, of burgerlijk verantwoordelijke, kan de verbintenis van de aangestelde niet overleven, maar neemt een einde met deze laatste. (Cfr. ook : Burg. Rechtbank Luik, 29 Juni 1949, R. G. A. R. 1949, 4532 : de burgerlijke vordering tegen de ouders van een minderjarige; Burg. Rechtbank Nijvel, 26 Jan. 1950, R. G. A. R. 1950, 4671; Luik, 23 Maart 1936, R. G. A. R., 1937, 2352; Comm. Brussel, 21 Febr. 1938, R. G. R. R., 1939, 2894; Vrederegerecht Hasselt, 3 Maart 1931, R. G. A. R. 1931, 772).

Diezelfde principes zijn eveneens van toepassing op de vordering van een derde b.v. verzekeringsmaatschappij, welke het slachtoffer heeft vergoed, en krachtens een recht van subrogatie verhaal neemt tegenover de betichte. (Cfr. Cass. 17 Jan. 1889, Pas. 1889, 1, 85, Les Nouvelles, Proc. pénale t. Ir. Prescription en matière répressive.)

Evenzo op de vordering van de staat, welke gericht is tegen een agent, (orgaan) die een delict pleegde in de uitoefening van zijn ambt, en als voorwerp heeft de terugbetaling van de vergoeding, die de staat, op grond van zijn rechtstreekse verantwoordelijkheid, aan de benadeelde heeft uitgekeerd. (Cfr. Burgerlijke Rechtbank Luik, 10 Nov. 1948, R. G. A. R. 1951, 4802).

Delicater is het geval van de burgerlijke vordering, gericht tegen de staat, of tegen welkdanige rechtspersoon strekkende tot vergoeding van schade, veroorzaakt door een orgaan : b.v. een militair tegenover de staat, of een beheerder of afgevaardigde beheerder van een N.V.

In deze gevallen is de staat of de rechtspersoon inderdaad niet burgerlijk verantwoordelijk op basis van art. 1384 maar is het, krachtens een rechtstreekse verantwoordelijkheid, en dient gedaagd, rechtstreeks, op basis van art. 1382. De rechtspersoon wordt geacht zelf de fout te hebben gepleegd. Blijft in dat geval de strafrechtelijke verjaring van toepassing?

Als argument contra, kan men inroepen dat een rechtspersoon geen delict plegen kan, daar de vrije wil niet aanwezig is (cfr. Garraud, *Traité théorique et pratique de droit pénal*, éd. 1898, T. 1, n° 220). Herhaalde malen trouwens heeft het Hof van Verbre-

king dat principe gehuldigd. (cfr. Cass. 15 Jan. 1946, Bull. 25; Cass. 30 Maart 1911, Bull. 193; Cass. 18 Dec. 1933, Bull. 107). Derwijze dat de fout van de rechtspersoon, van louter civiele aard zijnde, nimmer voorwerp zou kunnen zijn van een verjaring, eigen aan een delict.

Het Hof van Verbreking bij arrest van 16 Dec. 1948, heeft evenwel deze stelling verworpen. Het beslist daarbij, dat de daad, gepleegd door een orgaan, in feite de daad van de rechtspersoon zelf is, maar dat de beschouwing dat de rechtspersoon het voorwerp niet kan zijn van strafrechtelijke sancties maar enkel tot burgerlijke vergoeding kan gehouden zijn, daarom niet voor gevolg heeft, dat de onrechtmatige daad zelf haar delictuele aard verliest.

De strafrechtelijke verjaring blijft dus van toepassing op dergelijke vordering. (cfr. Hof van Verbr. 16 Dec. 1948 met conclusies van Advocaat-Generaal Hayoit de Termicourt, R. G. A. R., 1949, 4445). (In zelfde zin : Hof v. Beroep Brussel, 5 Dec. 1945, R. G. A. R., 1946, 3955).

## 3. De burgerlijke vordering gesteund op een delict, waarvan de strafvordering uitgedoofd is door amnestie of door overlijden.

Blijft dergelijke vordering onderworpen aan de delictuele verjaring, nadat de publieke vordering uitgedoofd is?

De rechtspraak oordeelt bevestigend in beide hypothesen, en terecht; de amnestie dooft inderdaad wel de publieke vordering uit, maar doet de feiten zelf, die het delict vormden, niet verdwijnen, derwijze dat de grondslag der vordering, tenslotte toch een delict blijft.

De burgerlijke vordering, die de amnestie overleeft, bewaart dus het karakter van de *actio ex delicto*.

Art. 5 van de Besluitwet van 20 Sept. 1945, betreffende de amnestie, beschikt trouwens dat de amnestie geen gevolgen kan hebben ten overstaan van de burgerlijke vordering, gesteund op het delict. (cfr. Handelsrechtbank Bergen, 29 April 1947, R. G. A. R., 1949, 4369; App. Brux., 27 Mei 1930, R. G. A. R., 1932, 1087).

Zelfde principe, voor wat betreft de burgerlijke vordering ingeleid tegen de erfgenamen, na overlijden van de verdachte. (Cfr. Hand. Rb. St Niklaas-Waas, 14 Juni 1949, J. Tr. 1949, 514; Brussel, 27 Mei 1930, P. Pér. 1930, 324).

## 4. De burgerlijke vordering gegrond op een voorgaande strafrechtelijke veroordeling.

Vaak kan het voorkomen, dat de burgerlijke vordering tot vergoeding, niet onmiddellijk de strafvordering vergezelt, maar enkel wordt ingeleid, nadat een definitief strafrechtelijke veroordeling werd uitgesproken waarop de burgerlijke actie zich trouwens steunt.

De oorzaken van dergelijke procedure kunnen veelvuldig zijn. Zo kan de benadeelde, uit nalatigheid of met bedacht opzet met zijn eis tot vergoeding wachten b.v. wanneer de zaak twijfelachtig is, en hij, liever dan het risico van een veroordeling tot de kosten op te lopen, eerst een definitieve uitspraak op strafrechtelijk gebied wil afwachten, vooraleer zijn vordering tot vergoeding in te leiden.

Geniet zijn vordering van de gewone burgerlijke verjaring van 30 jaar?

Zeer degelijke argumenten pleiten pro. Inderdaad, bij dergelijke actie steunt de aanlegger zich niet meer op het delict, als dusdanig, maar wel op een voorgaand vonnis van veroordeling. Hij vraagt dus niet meer aan de rechtbank het delict te onderzoeken en vast te stel-

len, en eventueel te bestraffen, maar hij beroept zich enkel op het vonnis dat het delict aanvaard en bestraft heeft, om thans zijn bijkomende vordering tot vergoeding te laten gelden.

Zijn actie is derhalve een *actio judicati* t.t.z. gesteund op een vonnis en is dus geen eigenlijke *actio ex delicto* meer. Niettegenstaande de degelijkheid dezer argumentatie, hebben zeer weinig vonnissen die stelling aanvaard.

In die zin: Burg. Rb. Brussel, 19 Oct. 1929, R. G. A. R., 1939, 680.

Het Hof van Cass. gevolgd door de bijna uanieme rechtspraak van Hoven en Rechtbanken heeft beslist dat dergelijke actie toch een *actio ex delicto* blijft, die haar uiteindelijke oorzaak vindt in het delict, en derhalve onderworpen blijft aan de strafrechtelijke verjaring. (Cfr. Cass. 26 Oct. 1944, R.G.A.R., 1946, 3885).

Dergelijke rechtspraak tot haar uiterste consequenties doorgedreven, heeft echter in bepaalde gevallen tot onzinnige en onbillijke gevolgen geleid. De twee volgende gevallen mogen volstaan om zulks duidelijk te maken.

#### *Eerste geval.*

Een betichte staat terecht voor onvrijwillige slagen en verwondingen. Het slachtoffer vordert ter zitting vergoeding en nog latere verwickelingen vrezend, vraagt hij voorbehoud voor toekomstige schade.

Hij krijgt voldoening.

Drie jaar later, doet zich een plotse verergering voor in zijn toestand, of openbaren zich letsels, die nog in rechtstreeks oorzakelijk verband staan met het ongeval.

Vruchteloos zal het slachtoffer vergoeding voor deze nieuwe schade vorderen, daar zijn vordering, krachtens de rechtspraak nog steeds « *actio ex delicto* » zijnde, verjaard is.

De formule van het « voorbehoud voor de toekomst » heeft daaraan niet verholpen en heeft dus op dat gebied geen betekenis. (Cfr. Burg. Rb. Gent, 17 April 1940, R. G. A. R., 1946, 3884).

#### *Tweede geval.*

Een betichte staat terecht voor onvrijwillige slagen, en wordt verwezen.

Drie jaar later, overlijdt het slachtoffer, en zijn overlijden staat in rechtstreeks verband met de opgelopen verwondingen, en dus met het ongeval.

Zijn weduwe en kinderen, vorderen vergoeding voor de materiële en morele schade, die ze persoonlijk leden: hun vordering wordt afgewezen als verjaard.

Daar inderdaad enerzijds hun actie steeds geïnterpreteerd wordt als een *actio ex delicto*, en dus verjaart na 3 jaar, en anderzijds het delict van « onvrijwillige doding » volgens de geldende rechtspraak zich situeert op de dag der feiten (datum van ongeval) en niet op de datum van het overlijden, en de termijn van 3 jaar dus ook op die datum aanvang neemt, of, rekening houdend met de stuiting, vanaf de van het eerste vonnis, doet zich hier het onzinnige gevolg voor dat een actie verjaard was, vooraleer ze ontstaan is. (Cass. 22 Sept. 1874, Pas. 1874, 1, 344; Beroep Luik, 21 Juli 1888, Pas. 1889, II, 69; Beroep Brussel, 21 Jan. 1914, Pas. 1914, II, 89; Civ. Brussel, 29 Mei 1942, R. G. A. R., 1946, 3839, met nota van O. Malter).

Het was zeker nooit de bedoeling van de wetgever, bij het stemmen der wet op de verjaring, dergelijke anomalieën te beschermen.

Wanneer inderdaad beslist werd dat de burgerlijke vordering aan dezelfde verjaring onderworpen was als de strafvordering dan was het de eerste en enige

bedoeling aldus te verhinderen, dat, in een privaats belang, laattijdig voor het gerecht zouden gebracht worden, delicten waarvan de vervolging en zelfs de herinnering, in het algemeen belang, niet meer nuttig en toegelaten was. (Cfr. Cass. 1 Maart 1894, Pas. 1894, 1, 132).

De bedoeling houdt steek en is lofwaardig.

Maar wanneer dergelijk delict, op strafrechtelijk gebied, ten nuttige tijde werd gevonnist, is het werkelijk onverklaarbaar, waarom de vordering van de erfgenamen of andere rechthebbenden, die louter als voorwerp heeft de vergoeding van hun private schade, nog steeds aan de starre termijnen van de strafvordering moet onderworpen blijven.

Het maatschappelijk belang heeft voldoening bekomen, door de bestraffing van het delict, en de vordering van de benadeelde, die een zuiver privaats karakter heeft, is tenslotte vreemd aan de sfeer van het maatschappelijk belang. We menen dus ook dat het juridisch gegrond zou zijn, en in ieder geval zeer billijk dat de burgerlijke vordering, ingeleid na strafrechtelijke veroordeling, als een « *actio judicati* » aan de gewone burgerlijke verjaring zou onderworpen worden.

#### *5. De samenloop van twee verjaringstermijnen : 6 maand en 3 jaar.*

Het gebeurt niet zelden dat in een zelfde aanrijding, lichamelijke letsels en materiële schade werd berokkend. Samenloop dus van wanbedrijf en overtreding.

Aan welke verjaringstermijn zal dan onderworpen zijn de burgerlijke vordering die als voorwerp heeft de louter materiële schade?

Herhaalde malen heeft het Hof van Verbreking gestatueerd, dat in zulkdanig geval, de burgerlijke vordering de verjaring van het wanbedrijf volgt, en dus enkel na 3 jaar verjaart. Dat is niet enkel het geval, wanneer het dezelfde persoon is, die vergoeding vordert voor lichamelijke letsels en materiële schade, maar zelfs dan, wanneer de vordering tot vergoeding van materiële schade, door een derde persoon werd ingeleid, die geen verwondingen opliep.

Die oplossing is trouwens logisch, en juridisch gegrond, want de overtreding wordt een element van het wanbedrijf en wordt door dit laatste opgeslorpt.

De materiële schade is een gevolg van dat wanbedrijf.

Ingevolge de veroordeling van de betichte tot een correctionnelle straf, krijgt zijn inbreuk, die letsels aan personen en tevens materiële schade veroorzaakte, tegenover allen, het karakter van een wanbedrijf, ook tegenover hen die louter materiële schade opliepen. (Cfr. Cass. 17 Sept. 1936, R. G. A. R., 1936, 2251; Cass. 12 Sept. 1949, Pas. 1950, 1, 246; Cass. 31 Oct. 1939, Pas. 1939, 1, 454; Cass. 10 Oct. 1949, R. G. A. R., 1950, 4711).

De oplossing blijft dezelfde, zelfs wanneer er geen vervolging of veroordeling is tussengekomen op grond van het wanbedrijf, bv. wanneer de zaak op dat gebied zonder gevolg werd geclasseerd. (Handelsrb. Brussel, 5 Dec. 1939, R.G.A.R., 1940, 3393; Corr. Mons, 5 Dec. 1933; R. A. G. R., 1934, 1579).

Wanneer het wanbedrijf gecontraventionaliseerd werd, geldt dit principe natuurlijk niet meer, en zal de verjaring van de vordering tot vergoeding wegens materiële schade aan de gewone verjaring van 1 jaar onderworpen zijn.

In zulkdanig geval zal zich echter een verschijnsel in tegenovergestelde zin voordoen: thans zal de inbreuk op het verkeersreglement, het gecontraventio-

naliseerd wanbedrijf opslorpen, en aan dit laatste, dat, afzonderlijk genomen, na 6 maand zou verjaren, haar eigen verjaringstermijn van 1 jaar mededelen. Beide burgerlijke vorderingen, ook diegene die als voorwerp heeft de vergoeding der lichamelijke letsels, verjaren dus na 1 jaar. (Cfr. Cass. 23 Febr. 1937, R. G. A. R., 1937, 2471).

6. *De verknochtheid der beide verjaringen, en het probleem der stuiting.*

Het probleem der stuiting neemt een bijzondere plaats in want het stelt zich inderdaad zeer dikwijls. In geval van stuiting, kan de oorspronkelijke termijn verdubbeld worden (1 jaar, 2 jaar of 6 jaar).

De wettekst zelf nopens dat punt is zeer bondig.

Art. 25 der wet van 17 April 1878 beschikt dat de daden, die de verjaring der strafvordering stuiten, zelfde uitwerksel hebben tegenover de burgerlijke vordering, en omgekeerd.

Zo de wet zeer eenvoudig en duidelijk schijnt te zijn, dan zijn de talrijke concrete gevallen, die aan de rechtbanken een interpretatie van die wettekst vragen, het allerm minst. Aan de hand van de rechtspraak die nopens dat punt zeer talrijk is, zullen we pogen enkele nuttige principes in het licht te stellen.

Het belangrijkste principe is wel dat, volgens de rechtspraak de verjaring een soort reëel karakter heeft: t.t.z. de uitwerking der daden, die de verjaring stuiten, doet zich voor «in re», heeft betrekking op alle inbreuken en vervolgingen waarvan de elementen voorhanden zijn. (Cfr. Cass. 3 November 1930, J. T., 348).

Een concreet geval zal beter de zin en het belang van dat principe aantonen.

Een betichte staat terecht wegens inbreuk op artikel 41 (overtreden snelheid) en wordt ontslaan van vervolging.

De burgerlijke partij, afgewezen ingevolge de rechtspraak, wil naderhand burgerlijk dagen, op basis van artikel 42 of welkdanig ander artikel.

De verjaring van deze laatste (burgerlijke) vordering werd gestuit door de oorspronkelijk strafrechtelijke vervolging, zelfs indien de betichting op een ander artikel gesteund was. De verjaring werkt inderdaad «in rem» en elke vervolging, gesteund op de feiten, om het even op welk artikel, werkt stuitend tegenover welkdanige andere strafrechtelijke of burgerlijke vordering, welke nog niet concreet bestaat, maar eventueel later zal ingeleid of geformuleerd worden.

Zo geldt de verjaring, ook wanneer naderhand de kwalificatie van het feit door de rechtbank gewijzigd wordt. Ze treft alle personen, welke momenteel niet vervolgd zijn, maar die naderhand er kunnen bij betrokken worden. (Cfr. Cass. 28 Januari 1929, J. T., 73; Cass. 5 October 1903, P. P. 1904, 268.)

Zo wordt de vordering tegen de burgerlijke verantwoordelijke partij geldig gestuit door de vervolging, ingespannen tegen de betichte — haar aangestelde. (Cfr. Cass. 19 April 1928, Pas. 1928, 6, 133; Beroep Luik, 14 Juni 1935, J. T. 1935, 260.)

Een laatste aspect van het probleem der stuiting blijft te behandelen, zeker niet het minst belangrijke: stuit de strafvordering, ingeleid tegen een bepaalde betichte, alleen vervolgd, de burgerlijke vordering, welke deze eventueel later zelf zal inleiden?

Het geval doet zich inderdaad vaak voor, in volgende voege: Ingevolge een aanrijding wordt A. alleen vervolgd, op basis van een bepaald artikel van het verkeersreglement, b.v. artikel 42. Na een lange procedure, eventueel na beroep, wordt hij vrijgesproken.

Kan hij, langer dan één jaar na de feiten, op zijn beurt de tegenpartij dagen, op basis van een ander artikel van het verkeersreglement, bv. art. 55 betreffende de prioriteit? Is zijn vordering verjaard, of werd ze gestuit door de strafvordering, waarvan hijzelf het voorwerp was? Mag het reëel karakter van de verjaring zelfs tot dat geval uitgebreid worden?

Alleenstaande vonnissen beslissen negatief en oordelen dus dat dergelijke actie verjaard is. (Cfr. Comm. Brux., 15 December 1934, R. G. A. R. 1935-19536.)

De meerderheid van de rechtspraak oordeelt evenwel positief: t.t.z. aanvaardt de oorspronkelijke vervolging van A. als stuiting van verjaring voor zijn eigen vordering. Het Hof van Cassatie heeft trouwens het principe gehuldigd, dat de stuiting uitwerking heeft «erga omnes» — dus ook eventueel de tegenpartij. (Cfr. Cass., 19 April 1928, Pas. 1928, I, 133.)

We kunnen niet anders dan deze stelling bijtreden. De verjaring rechtvaardigt zich, door de beschouwing dat na een zekere tijdsperiode de herinnering aan een delict uitgewist is en dat de maatschappij er geen belang meer bij heeft te vervolgen.

Zo een bepaald feit, ter zake een ongeval, voor de rechtbank behandeld wordt, al weze de vervolging dan ook tegen een verkeerde persoon, of op basis van een verkeerd artikel ingeleid, belet dergelijke vervolging niettemin het uitwissen van de herinnering aan dat feit, en heeft «stuiting van verjaring» voor gevolg. Het is logisch dat elke derde, zelfs eventueel de betichte, van die stuiting geniet bij het inleiden van een afzonderlijke vordering.

Het probleem van een breder standpunt uit beschouwend, heeft het Hof van Verbreking herhaalde malen beslist, dat een bepaalde vervolging, op grond van welkdanig delict, stuiting van verjaring voor gevolg heeft tegenover alle andere vorderingen die verknocht zijn, of kunnen verknocht zijn, t.t.z. alle vorderingen die hoewel momenteel nog niet ingespannen, hun grond vinden of kunnen vinden in datzelfde feit of geheel van feiten, die het voorwerp zijn van een vervolging: diegene die de stuiting voor gevolg heeft. (Cfr. Cass., 24 December 1917, Pas. 1918, I, 166.)

De beoordeling zelf van de verknochtheid is een feitelijke kwestie en behoort aan de rechtbank die ten gronde vonnist. (Cfr. Cass., 7 Februari 1944, Pas. 1944, I, 181; Cass., 15 Februari 1909, Pas. 137; Cass., 24 December 1917, Pas. 1918, I, 164.)

Doch in de hypothese die hier gesteld wordt, bestaat er ongetwijfeld verknochtheid tussen de strafvordering, waartegen iemand als betichte zich te verdedigen heeft, en de eventuele burgerlijke vordering, die hij zelf zal inleiden. Zolang de strafvordering, waarvan de betichte het voorwerp is, niet door een definitief vonnis afgesloten is, weet deze niet of hij met kans op welslagen een afzonderlijke burgerlijke actie tegen zijn tegenstander kan inleiden. De gegrondheid van deze vordering zal in hoofdorde afhankelijk zijn van een definitieve veroordeling of vrijspraak, in de strafvordering uitgesproken, en de twee acties zijn zeker derwijze verknocht, dat de stuiting van de ene, hetzelfde uitwerksel moet hebben tegenover de andere. Beide vorderingen zullen trouwens op hetzelfde feit steunen: hetzelfde ongeval, hetzelfde proces-verbaal, dezelfde getuigen, dezelfde elementen (Cfr. in die zin: Comm. Luik, 26 Januari 1948, R. G. A. R. 1948, 276; Civ. Brussel, 30 Mei 1948, R. G. A. R. 1950, 4566.)

*Algemeen besluit.*

Zoals hoger reeds vermeld was het de bedoeling van deze studie slechts die aspecten van het probleem der verjaring te behandelen, welke het meest actueel

zijn. Het zal uit deze enkele beschouwingen meer dan voldoende blijken, dat de vernuchtheid der burgerlijke- en der strafvordering zeer dikwijls onbillijke gevolgen heeft ten overstaan van de louter private belangen en vorderingen, die de vergoeding van geleden schade beogen, welke tenslotte toch belangrijker zijn dan de openbare vordering, die ter zake, gezien de normaal weinig delictuele aard der inbreuken, tenslotte van zeer ondergeschikt belang zijn.

Het ware dan ook zeer wenselijk dat de wet op dat punt, en meer bepaald de artikelen 21, 22 en 23 van de wet van 17 April 1878, zouden gewijzigd worden.

Het is verheugend vast te stellen, dat die zienswijze werd bijgetreden door sommige parlementairen, want op 7 November 1945 werd een wetsontwerp neergelegd behelzende wijziging aan de wet van 1878. Het artikel 25 zou luiden als volgt :

« De burgerlijke vordering, gegrond op een delict, blijft onderworpen aan de regels van de verjaring van burgerlijk recht. »

De burgerlijke vordering zou dus zelfstandig blijven en haar eigen verjaringstermijn behouden (30 jaar). Het valt evenwel spijtig te noemen dat dit wetsontwerp vervallen is tengevolge van de toenmalige ontbinding van het parlement. Het ware zeer wenselijk dat het terug werde voorgebracht. Zo zouden onze rechtbanken in bepaalde gevallen niet meer genoodzaakt zijn vonnissen te verlenen, welke wellicht conform zijn aan de letter van een wettekst, maar volkomen naast de billijkheid liggen. Dergelijke wijziging zou billijkheid en recht volledig verzoenen en zou zeker met geen enkel belang, ook niet het maatschappelijk belang, strijdig zijn. Wel integendeel.

Tenzij misschien met het belang van de verantwoordelijke dader, die zoekt aan zijn verplichting tot vergoeding te ontsnappen; en dergelijke bescherming werd zeker door de wet van 1878 niet beoogd.

G. MOYAERT,  
Advocaat bij het Hof te Gent.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 14 Juni 1951

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Connart.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

**Wettelijke ontzetting. — Betekening van een verstekvonnis aan de ontzette veroordeelde. — Toepasselijkheid van artikel 444 Rv.**

*De bij artikel 444 Rv. ten behoeve van de niet ontvoogde minderjarige bepaalde regel is ook toepasselijk op de wettelijk ontzette veroordeelden.*

*Er is geen regel om een uitzondering op deze regel aan te nemen in het geval, dat geen curator over de ontzette persoon aangesteld is op het ogenblik, dat hem een vonnis betekend wordt.*

*Het vonnis kan dan immers betekend worden aan de voorlopige bewindvoerder, die krachtens de wet van 12 Juli 1931 aangesteld wordt om zorg te dragen voor de goederen van de veroordeelde totdat een curator zal zijn benoemd.*

Noel en Antoine t/ Guilmot en Schellinx

Gelet op het bestreden arrest, de 2 Maart 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Luik;

Over het eerste middel, schending van de artikelen 157, 443, 444 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 17 van de wet van 25 Maart 1876 over de bevoegdheid, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, vaststellend dat het verstekvonnis met ontslag van instantie van 27 Juni 1945, gewezen tegen eerste verweerder, oorspronkelijke aanlegger, die pleitbezorger had gesteld, de 17 Juli 1945 aan deze pleitbezorger is betekend en dat deze er onregelmatig verzet tegen deed, het hoger beroep ontvankelijk verklaart, dat de 15 November 1949 tegen dit vonnis werd ingesteld door dame Schellinx, tweede verweester, welke de 15 Juli 1946 tot curatrice over de eerste verweerder aangesteld werd,

zulks terwijl de termijn om tegen een vonnis hoger beroep in te stellen twee maanden bedraagt en luidens

art. 443 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, wat de vonnissen bij verstek betreft, loopt van de dag af, waarop het verzet niet meer ontvankelijk is, zodat de termijn voor hoger beroep in casu sinds vier jaar verstreken was, toen het hoger beroep ingesteld werd :

Overwegende dat, na vastgesteld te hebben dat het verstekvonnis van 27 Juni 1945 aan Guilmot en aan diens pleitbezorger eerst betekend werd nadat de veroordeling van Guilmot, welke zijn wettelijke ontzetting medegebracht heeft, onherroepelijk geworden was, het bestreden arrest op grond van de artikelen 23 van het Wetboek van Strafrecht en 509 van het Burgerlijk Wetboek, volgens welke het beheer van de goederen van de wettelijk ontzette persoon onderworpen is aan de bepalingen, die toepasselijk zijn op de voorgedij over minderjarigen, overeenkomstig artikel 444 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering beslist dat, bij gebreke aan betekening van het vonnis aan de wettelijke vertegenwoordiger van de ontzette persoon, de bij art. 443 van hetzelfde wetboek vastgestelde termijnen voor hoger beroep tegen Guilmot niet gelopen hebben; dat het door zijn curatrice ingestelde hoger beroep bijgevolg ontvankelijk is;

Overwegende dat het middel, voor zoveel het schending inroep van voormeld artikel 444, van de artikelen 17 van de wet van 25 Maart 1876 en 97 van de Grondwet, niet ontvankelijk is, wijl het niet preciseerd waarin deze schending bestaat;

Overwegende voor het overige, dat het middel in rechte niet opgaat in zoverre het steunt op de schending van wetsbepalingen, waarvan het arrest stilzwijgend de toepassing heeft afgewezen;

Over het tweede middel, schending van de artikelen 443, 444, 470, 154, 157, 342, 343, 344, 345 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 22 en 23 van het Wetboek van Strafrecht, 509 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, vaststellend dat het verstekvonnis met ontslag van instantie van 27 Juni 1945 tegen eerste verweerder, toen aanlegger, die pleitbezorger had gesteld, gewezen is zonder dat de Rechtbank of aanlegger in verbreking op de hoogte gesteld waren van de wettelijke ontzetting, welke de eerste verweerder ten gevolge van zijn veroordeling

trof, beslist dat de betekening, welke de 17 en 18 Juli 1945 aan eerste verweerder persoonlijk en aan diens pleitbezorger werd gedaan, de termijnen van hoger beroep niet doen lopen heeft ten bate van aanlegger in verbreking, aan wie deze ontzetting niet aangezegd was, en dat het hoger beroep dat de 15 November 1949 ingesteld werd door de curatrice, die de 15 Juli 1946 over de ontzette persoon werd aangesteld, ontvankelijk is,

zulks terwijl, vermits in de zaak, toen zij zich in staat van wijzen bevond — vonnis uitgesproken was tegen de eerste verweerder in verbreking, die, indien hij door wettelijke ontzetting was getroffen, zulks noch zelf, noch door zijn wettelijke vertegenwoordigers aan aanlegger in verbreking betekend had, laatstgenoemde, van deze wettelijke ontzetting onwetend zijnde, op geldige wijze aan hem zelve de gewezen beslissing kon betekenen, zodat deze betekening de termijn van hoger beroep deed lopen,

dan wanneer de wettelijke ontzetting van een veroordeelde aan deze geenszins al zijn rechten of iedere bekwaamheid ontnaemt, hem onder meer niet onbekwaam makend om een betekening in ontvangst te nemen, welke hem wordt gedaan, met de uitwerkselen die aan zodanige betekening verbonden zijn;

terwijl de exceptie, ten behoeve van de minderjarige voorzien bij art. 444 van het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering, niet mag uitgebreid worden tot de veroordeelde die door wettelijke ontzetting getroffen is, dat zij nog minder mag uitgebreid worden wanneer, zoals in casu, geen curator over hem aangesteld was op het ogenblik, dat hem de betekening gedaan wordt;

#### *Over het eerste onderdeel :*

Overwegende dat de tweevoudige bewering, waarop het steunt, generhande staving vindt in het bestreden arrest of in de stukken der rechtspleging;

Dat het middel, in dit onderdeel, in feite niet opgaat;

#### *Over het tweede en het derde onderdeel te zamen :*

Overwegende dat het arrest de ontvankelijkheid van het door de tweede verweerder ingestelde hoger beroep wettelijk gerechtvaardigd heeft door te beslissen dat de regel, welke bij art. 444 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten behoeve van de niet ontvoogde minderjarige bepaald is, toepasselijk is op de veroordeelde, die door wettelijke ontzetting getroffen is;

Overwegende dat er geen reden is om een uitzondering op deze regel aan te nemen in het geval waarin geen curator over de ontzette persoon aangesteld is op het ogenblik dat hem een vonnis betekend wordt;

Dat het vonnis dan inderdaad kan betekend worden aan de voorlopige bewindvoerder die uit kracht van de wet van 12 Juli 1931 aangesteld wordt om zorg te dragen voor de goederen van de veroordeelde totdat een curator is benoemd;

Dat het middel, in die beide onderdelen, derhalve

#### *Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens verweerders. niet kan aangenomen worden;

## HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 12 Juli 1951.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Giroul.

Advocaat-Generaal : M. Colard.

**Onrechtmatige daad. — Oorzakelijk verband. — Middellijke oorzaak. — Vereiste van de noodzakelijkheid van het oorzakelijk verband. — Deze noodzakelijkheid moet blijken uit de vaststellingen van de uitspraak.**

*Zo een fout, die de middellijke oorzaak van een schade is, krachtens de artikelen 1382 en 1383 B.W. tot gevolg heeft de verantwoordelijkheid van hem, die haar begaat, te doen ontstaan, is het evenwel nodig dat het verband tussen de middellijke fout en de schade een noodzakelijk karakter vertone.*

*In casu blijkt dit noodzakelijke karakter niet uit de vaststellingen van het arrest, hetwelk er zich toe bepaalt het bestaan te releveren van « een » oorzakelijk verband tussen de fout en de schade, terwijl het aanneemt dat de fout een middellijke rol heeft gespeeld of heeft kunnen spelen in de opeenvolging der voorafgaande gebeurtenissen.*

Belgische Staat (Landsverdediging) t/ Wwe Bonheure en Lefevre.

Gelet op het bestreden arrest, de 15 April 1950 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

*Over het enig middel*, schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1382, 1383, 1384 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest, na verklaard te hebben dat Lefèvre de orders van de wacht had overtreden en dat soldaat Degroef de hem gegeven opdracht om deze orders te doen in acht nemen slecht heeft uitgevoerd, beslist heeft dat soldaat Degroef zodoende een fout heeft begaan, welke de verantwoordelijkheid van de Staat in de zaak medebrengt en dezelve er toe heeft veroordeeld aan dame Bonheure te betalen de som van 84.819 fr. als schadevergoeding met de gerechtelijke interesten;

doordat het bestreden arrest, om deze veroordeling te rechtvaardigen, beslist dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen het ongeval en de fout van soldaat Degroef en dat de als fout gequalificeerde daad in de opeenvolging der voorafgaande gebeurtenissen een onmiddellijke of slechts middellijke rol heeft gespeeld;

doordat het arrest, aldus de bovenaangeduide bepalingen geschonden heeft door de oorzaak, waaruit het ongeval is ontstaan, te verwarren met de gevolgen er van;

Overwegende dat het bestreden arrest aan de ene zijde beslist dat soldaat Degroef, toen hij de wacht betrof aan de garage en hij de orders moest doen in acht nemen, een fout heeft begaan door te gedogen dat soldaat Lefèvre een camionette van het leger nam, en aan de andere zijde vaststelt dat Lefèvre het litigieuze ongeval veroorzaakt heeft door bewust voertuig te besturen; dat het zijn beslissing motiveert door de overweging; « dat er in casu een oorzakelijk verband bestaat tussen het ongeval en de fout van soldaat Degroef, en dat het weinig belang heeft dat de als fout gequalificeerde daad in de opeenvolging der voorafgaande gebeurtenissen een onmiddellijke of slechts een middellijke rol heeft gespeeld »;

Overwegende dat, indien een fout, die de middellijke oorzaak van een schade is, krachtens de artikelen 1382

en 1383 van het Burgerlijk Wetboek tot gevolg heeft de verantwoordelijkheid van hem, die haar begaat, te doen ontstaan, het evenwel nodig is dat het verband tussen de middellijke fout en de schade een noodzakelijk karakter vertone;

Overwegende dat dit noodzakelijk karakter niet blijkt uit de vaststellingen van het arrest, hetwelk er zich toe bepaalt het bestaan te releveren « van een » oorzakelijk verband tussen de fout en de schade, zulks terwijl het aanneemt dat de fout slechts een middellijke rol heeft gespeeld of heeft kunnen spelen in de opeenvolging der voorafgaande gebeurtenissen; waaruit volgt dat het arrest de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel in zover het de door de weduwe Bonheure tegen de Belgische Staat gerichte vordering gegrond verklaart, deze er toe veroordeelt, hoofdelijk met Lefèvre, aan eerste verweerster schadevergoeding te betalen en de kosten van de twee gedingen te hunnen laste legt;

Beveelt dat onderhavig arrest worde overgeschreven in de registers van het Hof van Beroep te Brussel en dat melding er van worde gemaakt op de kant van de gedeeltelijke vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

## RAAD VAN STATE

4de Kamer — 11 Juni 1951.

Voorzitter : M. Vranckx (verslaggever)

Raadsheren : MM. Declaire en Mast.

**1. Burgerlijke oorlogsslachtoffers. — Geldigheidsduur B.W. 19 September 1945 uitgebreid door wet 1 April 1948.**

**2. Nietigverklaring. — Administratieve beslissing in betwiste zaken. — Verkeerde toepassing van de wet. — Afwijzing der vraag niet met definitieve toekenning van vergoeding gelijk te stellen. — Rechtstreeks verband tussen schade en oorlogsfeit.**

1. *De wet van 1 April 1948, houdende overgangsmaatregelen betreffende de vergoeding aan burgerlijke oorlogsslachtoffers van de oorlog 1940-1945, wijkt af van artikel 2 der wet van 20 Maart 1945 en breidt de geldigheidsduur van de besluitwet van 19 September 1945, houdende overgangsmaatregelen betreffende de vergoedingen en pensioenen voor de burgerlijke oorlogsslachtoffers, uit over de periode gaande vanaf de dag waarop het leger op vredesvoet werd gebracht tot de dag waarop de wet houdende vaststelling van de rechten van de burgerlijke oorlogsslachtoffers 1940-1945 in werking zal treden.*

2. *De bewering dat de Hogere Beroepscommissie voor Burgerlijke Invaliditeitspensioenen de wet verkeerd zou hebben toegepast door een definitieve beslissing te treffen, waar zij slechts over de toekenning van voorschotten mocht uitspreken, wordt niet weehouden, wanneer de bestreden beslissing zich beperkt tot het afwijzen van de vraag zoals zij gesteld was, en zulks op grond van de overweging dat aan*

*een der bij de wet vereiste voorwaarden niet is voldaan, namelijk het rechtstreeks verband tussen het oorlogsfeit en de schade, in de hypothese dat het ingeroepen feit een oorlogsfeit in de zin van de wet zou zijn.*

*De beoordeling over het rechtstreeks verband tussen de aangerichte schade en het ingeroepen oorlogsfeit is de beoordeling van een feitelijke toedracht waarover de Hogere Beroepscommissie van Burgerlijke Invaliditeitspensioenen in laatste aanleg beslist.*

Block t/ Belgisch Staat (Minister van Wederopbouw).

De Raad van State,

.....

Gezien het verzoekschrift d.d. 7 October 1950;

.....

Overwegende dat het verzoek strekt tot de nietigverklaring van de beslissing d.d. 18 Juli 1950 van de Hogere Beroepscommissie van Brussel in zake burgerlijke invaliditeitspensioenen, betekend op 8 Augustus 1950, houdende afwijzing van de vraag van verzoeker tot het bekomen van een vergoeding uit hoofde van verwondingen door verzoeker opgelopen op 3 November 1944;

Overwegende dat verzoeker op 3 November 1944 door een Engels voertuig aangereden werd en ernstige verwondingen opliep; dat hij op 7 Mei 1947 een aanvraag indiende tot het bekomen van een burgerlijk invaliditeitspensioen; dat op 13 Juli 1949 de burgerlijke invaliditeitscommissie de vraag van verzoeker afwees om reden dat hij ernstige onvoorzichtigheid en fout beging, en er dienvolgens geen oorlogsfeit in de zin van de wet aanwezig was; dat verzoeker tegen deze beslissing op 2 Augustus 1949 beroep instelde; dat de bestreden beslissing van de Hogere Beroepscommissie de beslissing a quo bevestigde, steunende op de overwegingen dat uit het onderzoek van het dossier bleek dat verzoeker « een grove onvoorzichtigheid had begaan dewelke alle rechtstreeks verband uitsluit tussen de verwondingen die hij opgelopen heeft en een oorlogsfeit, zulks in de loutere veronderstelling dat dit verkeersongeval het karakter van een oorlogsfeit zou kunnen aannemen »;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de bestreden beslissing de wet verkeerd heeft toegepast, daar zij zich beroept op een wetgeving die, volgens hem, op het ogenblik der beslissing niet meer van kracht was; dat verzoeker beweert dat de ter zake toegepaste besluitwet, getroffen in uitvoering van de wet van 20 Maart 1945, bij toepassing van artikel 2 van deze wet slechts van kracht bleef tot 15 Juni 1949, datum waarop het leger op vredesvoet werd teruggebracht; dat hij dienvolgens beweert dat van 15 Juni 1949 af de Hogere Beroepscommissie niet meer mocht beslissen daar van dit ogenblik af de besluitwet van 19 September 1945, houdende overgangsmaatregelen betreffende vergoedingen en pensioenen voor de burgerlijke slachtoffers, niet meer van kracht was;

Overwegende dat de wet van 1 April 1948, houdende overgangsmaatregelen betreffende de vergoedingen aan burgerlijke oorlogsslachtoffers van de oorlog 1940-1945, afwijkt van artikel 2 van de wet van 20 Maart 1945 en de geldigheidsduur van de besluitwet van 19 September 1945, heeft uitgebreid over de periode gaande van de dag waarop het leger op vredesvoet werd gebracht tot de dag waarop de wet houdende vaststelling van de rechten van de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945 in werking zal treden;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de Hogere Beroepscommissie de wet verkeerd heeft toegepast

door een definitieve beslissing te treffen, daar waar zij slechts over de toekenning van voorschotten mocht uitspreken; dat dit middel niet kan weerhouden worden; dat de bestreden beslissing zich beperkt tot de afwijzing van de vraag zoals zij gesteld was, en zulks op grond van de overweging dat aan een der bij de wetgeving vereiste voorwaarden, namelijk het rechtstreeks verband tussen het oorlogsfeit en de schade, niet werd voldaan, in de hypothese dat het ingeroepen feit een oorlogsfeit in de zin van de wet zou zijn;

Overwegende dat de verzoeker inroept dat de bestreden beslissing ten onrechte steunt op het feit dat verzoeker een grove onvoorzichtigheid heeft begaan welke alle rechtstreeks verband uitsluit tussen de verwondingen die hij opgelopen heeft en een oorlogsfeit; dat, volgens hem, de wet van 10 Juni 1919 geen rekening houdt met de gebeurlijke schuld of verantwoordelijkheid van het slachtoffer;

Overwegende dat de motieven der bestreden beslissing vollediger zijn dan door verzoeker voorgesteld; dat inderdaad de beslissing niet aanneemt dat het tussengekomen verkeersongeval een oorlogsfeit is in de zin van de wet; dat verzoeker noch voor de burgerlijke invaliditeitscommissie, noch voor de Hogere Beroepscommissie heeft getracht te bewijzen dat er hier werkelijk van oorlogsfeit kon sprake zijn; dat de bestreden beslissing, ten overvloed redenerend op een loutere veronderstelling, vaststelt dat, zelfs moest het kwetsige verkeersongeval een oorlogsfeit zijn, dan nog de schade onrechtstreeks zou zijn, daar zij werd veroorzaakt door tussenkomst van een factor vreemd aan het oorlogsfeit, namelijk door de onvoorzichtigheid van het slachtoffer;

Overwegende dat alleen de schade die het rechtstreeks gevolg is van het oorlogsfeit, vatbaar is voor vergoeding; dat, waar de Hogere Beroepscommissie oordeelt dat geen rechtstreeks oorzakelijk verband bestaat tussen de aangerichte schade en het oorlogsfeit, zij in laatste aanleg beslist; dat ter zake de Hogere Beroepscommissie niet buiten het haar verleend appreciatie-recht is getreden,

#### *Besluit :*

*Artikel 1.* — Het verzoek is verworpen.

*Artikel 2.* — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van de verzoeker.

.....

### HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer — 27 Juni 1951.

Voorzitter : M. Thienpont.

Raadsheren : M.M. Van Wetter en Louveaux

O.M. : M. Matthys, subst. procureur-generaal.

Advocaten : Mrs Remmery en Spotbeen (Veurne).

**Scheiding van tafel en bed. — Bevoegdheid van de rechter om de uitspraak over een vordering tot scheiding van tafel en bed ter zake van gewelddaden, mishandelingen of grove beledigingen uit te stellen.**

*Wanneer een vordering tot scheiding van tafel en bed is ingesteld ter zake van gewelddaden, mishandelingen of grove beledigingen, is de rechter bevoegd de gevorderde scheiding van tafel en bed niet dadelijk toe te staan en de vrouw te machtigen om van haar man weg te gaan, zonder dat zij gehouden is hem bij zich te ontvangen, indien zij dit niet geraden oordeelt.*

V... t/ A...

Overwegende dat appellant hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis van de Rechtbank te Ieper dd. 6 December 1950 in zover dit vonnis de scheiding van tafel en bed tussen de echtgenoten ten nadele van appellant toegestaan heeft;

Overwegende dat uit de gehouden getuigenverhoren blijkt :

1° dat op 5 Juli 1947, anderhalve maand vóór de geboorte van het gemeenschappelijk kind, toen rond de koffietijd de vrouw zich naar haar bed wou begeven, appellant zich kwaad maakte, omdat geïntimeerde het eetmaal niet wilde gereed maken en ook niet wilde komen eten; dat appellant zegde dat het moest gedaan zijn en er van sprak de rijkszwacht op te bellen, dat zijn oom hem er op wees dat hij beter een dokter zou doen komen; dat toen de geneesheer bijgeroepen werd, appellant steeds aandrang om de rijkszwacht te doen tussenkomen;

2° dat op 19 Juli 1947 geïntimeerde het echtelijk dak verliet, naar geïntimeerde beweert ingevolge een nieuwe scène van haar man;

3° dat op 20 October 1947 geïntimeerde bij appellant kwam met het kind om het echtelijk leven te hervatten, maar aan de deur gezet werd;

Overwegende dat eveneens vaststaat, dat partijen onder hetzelfde dak leven als de moeder van appellant zonder dat het huis derwijze ingericht weze dat het gezin afgezonderd zou kunnen leven;

Overwegende dat het tegenverhoor uitgemaakt heeft dat geïntimeerde, vooral wanneer zij in zwangere toestand verkeerde, gemakkelijk zelfs in het openbaar haar man beledigde en mondelinge bedreigingen toestuurde; dat echter de vordering, strekkende tot echtscheiding en op voornoemde feiten gegrond, definitief afgewezen werd; dat de wederkerigheid van de grieven in zake echtscheiding of scheiding van tafel en bed niet wordt aangenomen;

Overwegende dat vaststaat, dat menige moeilijkheden zich in het huishouden van partijen hebben voorgedaan zonder dat bewezen werd dat die moeilijkheden door geïntimeerde uitgelokt werden;

Dat de op 5 Juli 1947 voorgevallen en hierboven beschreven scène eerder aantoonde, dat appellant niet genoeg beseftte dat een zwangere vrouw dikwijls onpasselijk is;

dat uit de overgelegde bescheiden echter blijkt dat appellant tot tweemaal toe geïntimeerde voor de vrederechter heeft ontboden ten einde tot een verzoening te komen;

Dat geïntimeerde anderzijds op 20 October 1949 bereid was om het echtelijk leven te hervatten en ongelukkig slecht onthaald werd;

dat appellant de verzekering geeft dat hij al het mogelijke wil doen om tot een overeenkomst te komen en namelijk het huis zo in te richten en in te delen, dat zijn moeder volkomen afgezonderd zou leven;

Overwegende dat er derhalve aanleiding toe bestaat niet dadelijk de scheiding toe te staan;

Overwegende dat de voorlopige maatregelen, door de eerste rechter bevolen aangaande het onderhoudsgeld en de bewaking over het kind dienen bevestigd te worden; dat echter het bezoekrecht van appellant als volgt dient te worden geregeld;

#### *Om die redenen :*

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;

Gehoord de heer substituut procureur-generaal Matthys in zijn advies;

ontvangt het hoger beroep en verklaart het gedeeltelijk gegrond; doet te niet het vonnis a quo in zover het onmiddellijk de scheiding van tafel en bed heeft toegestaan en, opnieuw wijzende, vooraleer recht te spreken, machtigt geïntimeerde om gedurende één jaar van haar man weg te gaan zonder dat zij gehouden is hem te ontvangen, indien zij dit niet geraden oordeelt;

bevestigt het vonnis a quo voor het overige;

beveelt dat het kind Rita, uit het huwelijk geboren op 21 Augustus 1947, de eerste en derde Zondag van de maand bij appellant zal doorbrengen van 10 tot 18 ure;

En gelet op de hoedanigheid van de partijen, compenseert de kosten van hoger beroep.

NOOT : Alhoewel het hierboven weergegeven arrest niet uitdrukkelijk naar deze wetsbepaling verwijst, doet het nochtans in zake scheiding van tafel en bed toepassing van artikel 259 van het B. W., dat echter alléén in zake echtscheiding wegens geweldsdaden, mishandelingen of beledigingen van erge aard, aan de rechters toelaat het toestaan van de echtscheiding te verdragen.

Tot nu toe werd algemeen de mening verkondigd, dat deze uitzonderlijke bepaling geen analogische toepassing op het geval van scheiding van tafel en bed duldde; de rechtsleer is dienaangaande éénsluidend. (Zie o.m.: Laurent, B. III, n° 337; Arntz, B. I, n° 483; Beltjens, C. C. sub artikel 259, n° 2; Pand. B., V° Séparation de Corps, n°s 415 en volgende; Rép. Prat. Dr. Belge, V° Divorce et Sépar. de Corps, n° 442; A. Piérard, B. II, n° 714; De Page, B. I, uitg. 1948, blz. 1032, n° 996 in fine.)

Artikel 40 van het K. B. n° 300, dd. 30 Maart 1936, waarbij artikel 875 van het W. v. B. R. gewijzigd werd, heeft de bepalingen aangestipt van het B. W. — Titel van de echtscheiding — welke van toepassing zijn op de scheiding van tafel en bed. Deze beperkende opsomming, die artikel 259 van het B. W. niet omvat, schijnt streng uitgelegd te moeten worden en derhalve de zienswijze van de rechtsleer te bevestigen, dat in zake scheiding van tafel en bed de Hoven en Rechtbanken er niet toe gerechtigd zijn een voorlopige scheiding uit te spreken.

Ten opzichte van de in zake echtscheiding enigszins gelijkkluidende bepaling van artikel 246 van het Franse B. W., gewijzigd bij de wet dd. 18 April 1886, luidt de Franse rechtsleer in dezelfde beperkende zin. (Zie o.m.: Planiol, B. I, n° 1307; Baudry-Lacantinerie, B. IV, n° 312; Précis, B. I, uitg. 1926, n° 738; Dalloz, Rép. Suppl., V° Divorce et séparation de corps, n° 442.)

De beslissing van het Hof van Beroep te Gent mag derhalve wel als baanbrekend beschouwd worden.

J. M.

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer — 16 Juni 1951.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : M.M. Gilmet en Schilling.

Advocaat-generaal : M. Stryckmans.

**Verkeer. — Aanrijding van stilstaande vrachtauto door een buurttramwagen. — Verplichtingen van de respectievelijke bestuurders.**

*Aanrijding van een stilstaande vrachtauto, waaruit bakstenen werden gelost, door een buurttram.*

*De vrachtauto-bestuurder is verantwoordelijk daar het onverantwoordelijk is een vrachtwagen te lossen*

*zonder de nodige maatregelen te nemen om de trambestuurders voor de hierdoor veroorzaakte belemmering van het verkeer te waarschuwen. De aankomst van de tram was in casu geen onvoorzienbare gebeurtenis.*

*De trambestuurder moet wel is waar met voorzichtigheid rijden en o.m. op bepaalde gevaarlijke punten, zoals kruispunten, de mogelijkheid voorzien van de aanwezigheid van hindernissen; waar echter, zoals ten deze, het spoor op een afzonderlijke baanstrook loopt en steeds vrij en onbelemmerd moet blijven, behoeft de trambestuurder, op wie artikel 42 van het algemeen verkeersreglement niet toepasselijk is, zijn snelheid slechts derwijze te regelen, dat het hem steeds mogelijk is op 120 m. te stoppen (artikel 1 K.B. van 22 November 1932). Hij is geenszins verplicht er voor te zorgen dat hij een voldoende ruimte behoudt om voor een onvoorzienbare hindernis tot stilstand te kunnen komen.*

A.L. t/ F.P. en N.V.B.S.

Gezien de stukken des gedings, onder meer de uitgifte van het vonnis, op 9 October 1947 door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel gewezen, alsmede de geregistreerde akte van beroep, op 15 November 1947 betekend;

Overwegende dat op 20 Maart 1946, rond 15 uur 30, een botsing plaats greep te Assche, rechtover het huis n° 279 op de radiale weg n° 10, Brussel—Gent—Oostende, tussen de rechtervoorkant van de motorwagen van een goederenbuurtrein, en de rechtervoorkant van de vrachtwagen van L., oorspronkelijke aanlegger, thans beroeper, dewelke daar ter plaatse in de richting Aalst stilstond en bakstenen aan het lossen was; dat het tramspoor ter plaatse op een afzonderlijke strook liep, door een verhoogde berm van de rijbaan gescheiden; dat de botsing buiten elke bebouwde kom geschiedde;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelde, dat de bestuurder van de vrachtwagen zeer onvoorzichtig handelde door zijn wagen te dicht bij het tramspoor te lossen, terwijl hij aan de bestuurder van de tram verweet de snelheid van zijn trein met inachtneming van de zichtbaarheid niet te hebben geregeld, weshalve hij drie vierden der verantwoordelijkheid ten laste van L. en een vierde ten laste van de trammaatschappij stelde;

Overwegende ten aanzien het beroep van L., eigenaar van de vrachtwagen, dat de eerste rechter terecht zijn schuld aangenomen heeft; dat het immers onverantwoordelijk voorkomt een vrachtwagen te lossen zonder de nodige maatregelen te nemen om de trambestuurders voor de hierdoor veroorzaakte belemmering van het verkeer te waarschuwen; dat de aankomst van de tram geen onvoorzienbare gebeurtenis uitmaakte en het overigens aan L. vrij stond ofwel een man op wacht vóór de bocht op te stellen, ofwel zich met het beheer der buurtspoorwegen tevoren in verbinding te stellen, ten einde zich van de dienstregeling van alle trams met zekerheid te vergewissen;

Overwegende ten aanzien van het tegenberoep van de trambestuurder en van de buurtspoorwegen, dat ter plaatse het spoor een bocht maakt, dewelke de zichtbaarheid volgens de vaststellingen der rijkswacht tot een afstand van 50 meter beperkt; dat krachtens het reglement op de buurtspoorwegen buiten de bebouwde kommen de tram op 120 meter moet kunnen stoppen (artikel 1 K. B. van 22 November 1932); dat uit de gegevens der zaak niet is gebleken dat de tram met

overdreven snelheid reed of dat op 120 meter niet kon gestopt worden;

Overwegende dat, zo de trambestuurder met voorzichtigheid moet rijden en onder meer op bepaalde gevaarlijke plaatsen, gelijk kruispunten, de mogelijkheid moet voorzien van de aanwezigheid van hindernissen, echter waar, zoals ten deze, het spoor, dat op een afzonderlijke wegstrook loopt en steeds vrij en onbelemmerd moet blijven, de trambestuurder, op wie artikel 42 van de wegcode niet toepasselijk is, zijn snelheid slechts derwijze moet regelen, dat het hem steeds mogelijk was op 120 meter te stoppen, doch geenszins ervoor zorgen voor zich een voldoende ruimte te behouden om vóór een onvoorzienbare hindernis tot stilstand te kunnen komen;

Overwegende dat het beroep aldus ongegrond en het tegenberoep gegrond behoren verklaard te worden;

*Om deze redenen :*

Het Hof, na er over beraadslaagd te hebben;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935, waarvan de bepalingen nageleefd werden;

Recht doende op tegenspraak;

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpen;

Verklaart het door A. L. ingestelde hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Verklaart het door P. R. en de N. M. B. S. ingestelde hoger beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Wijzigende :

Veroordeelt A. L. om aan de N. M. B. S. te betalen bij wijze van schadevergoeding 17.535 frank met de vergoedende interesten van 20 Maart 1946, dag van het ongeval en de gerechtelijke interesten met ingang van 9 October 1947, datum van het bestreden vonnis;

Veroordeelt A. L. tot al de kosten zo van eerste aanleg als van beroep.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

Kortgeding — 4 Juni 1951

Voorzitter : M. De Groote.

Advocaten : Mrs Otte en De Troyer.

**Kortgeding.** — Voor de voorzitter in kortgeding bestaat er geen spoedeisende reden om voorlopige maatregelen te bevelen betreffende een vordering, die tot de bevoegdheid van de vrederechter behorende vordering.

*Er bestaat voor de voorzitter in kortgeding geen spoedeisende reden om voorlopige maatregelen te bevelen betreffende een vordering, die tot de bevoegdheid van de vrederechter behoort, daar deze laatste even spoedig uitspraak kan doen.*

Artikel 6 Rv. is immers de enige bepaling, die de procedure regelt in zake spoedeisende gevallen, waarvan de vrederechter kennis neemt. Het wetboek van burgerlijke rechtshandeling beperkt er zich toe aan de vrederechter toe te laten de termijnen te verkorten en vergunning te geven om op de dag en het uur te dagvaarden.

De voorzitter in kortgeding is derhalve onbevoegd.

Van Wymeersch t/ Van den Haute.

Aangezien het dagvaardingsexploot alsmede de andere stukken der rechtspleging gesteld zijn in

de Nederlandse taal ingevolge de artikelen 2, 32 tot en met 37, 40 en 41, wet van 15 Juni 1935;

Overwegende dat de vordering ertoe strekt voorlopig, namelijk tot aan de uitspraak van de bevoegde rechtbank ten gronde, een losrecht te verlenen aan eisers over de eigendom van verweerder, gelegen te Nederbrakel, Valkenberg, gekadastréerd Sectie A nr 1356b;

Overwegende dat de zaak reeds ten gronde werd ingeleid voor de Heer Vrederechter van het kanton Nederbrakel, die op 25 April 1951 een tussenvonnis in de zaak heeft gewezen;

Overwegende dat er voor de rechter in kortgeding geen spoedeisende reden bestaat om voorlopige maatregelen te bevelen, betreffende een vordering, die tot de bevoegdheid van de Vrederechter behoort, daar deze laatste even spoedig uitspraak kan doen;

Dat immers artikel 6 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de enige wetsbepaling is, die de procedure regelt in zake spoedeisende gevallen waarvan de Vrederechter kennis neemt; dat, zoals trouwens blijkt uit de verslagen van de HH. Allard in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en d'Anethan in de Senaat tijdens de voorafgaande besprekingen der wet van 25 Maart 1876 (Parl. Bescheiden : Kamer 1869-70 blz. 189; Senaat, 1875-18776, blz. 109), het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zich in dergelijke zaken beperkt tot de macht, die aan de Vrederechter wordt toegekend om de termijnen te verkorten en toelating te geven om op de dag en het uur te dagvaarden;

Dat de tegenovergestelde thesis er immers zou toe leiden de Vrederechter — magistraat van lagere rang — uitspraak te laten doen over de draagwijdte van de beschikking van de Voorzitter der Rechtbank (Moreau, Jur. des référés, nr 16-17; Bontemps, Compétence, Bk II, blz. 235; De Paepe in Belg. Judic. 1883, blz. 1228; Bormans, 3e uitg. t. I blz. 432 nr 447; Fr. Verbr. 26 Juli 1887 Gaz. Palais, 1887, II, blz. 250; Parijs 14 Nov. 1884 D.P. 1886, 2, 80 Fr. Verbr. 18 Dec. 1872, D.P. 18773, I, 129; Fr. Verbr. 18 November 1872, D.P. 1873, I, 155; Chauveau Suppl. Quest. 2763 quater; Bertin nr 224 volg.; Rousseau, Référé nr 185; Van Lennep, Het Kortgeding, blz. 28-29; Hoei, Réf. 6 Maart 1913, Pas. III, 158; Charleroi, Réf. 25 Augustus 1896, Pas. III, 292; Rep. Prat. Dr. Belg.);

*Om deze redenen :*

alle verdere besluiten verwerpende,

Verklaren ons onbevoegd en verwijzen eisers tot de kosten.

## CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

8 Februari 1949.

Voorzitter : M. J. Rubbrecht.

O.M. : M. Ch. Terlinden.

Advocaten : Mrs L. Raymackers en P. Stroobants.

**Strafvordering. — Verjaring. — Daad van stuiting. — Kantschrift aan bevelhebber Rijkswacht om inlichtingen te vragen. — Geen daad van onderzoek noch vervolging.**

*Een kantschrift van de Procureur des Konings, dat er zich toe beperkt te vragen op welke datum proces-verbaal werd opgesteld over de door eiser tegen verweerder ingediende klacht, stuit de verjaring niet; een dergelijke opdracht van louter inwendig*

*bestuur kan niet beschouwd worden als een daad van onderzoek noch van vervolging.*

A. Collogne t/ L. Dumont.

Overwegende dat de vordering strekt tot het bekomen van 275.000 fr. schadevergoeding met vergoedende en rechtelijke interest, wegens een aanslag, die verweerder op 3 October 1944 te Budingen op de persoon van eiser zou hebben gepleegd en die deze laatste als poging tot moord qualificeert;

Overwegende dat verweerder in de gebeurde feiten ten hoogste het wanbedrijf van onvrijwillig toegebrachte slagen of verwondingen wil zien en aanvoert dat de daaruit voortvloeiende publieke en burgerlijke vorderingen op de dag der dagvaarding door verjaring waren vervallen.

Overwegende dat, om te oordelen of ter zake de tienjarige verjaring wegens misdadig dan wel de driejarige wegens wanbedrijf moet gelden, de aan verweerder telastgelegde feiten dienen te worden onderzocht;

Overwegende dat, de werkelijke toedracht der betwiste feiten in het midden latend, en steunend op de verklaring, die eiser zelf aan de rijkswacht heeft afgelegd en die door verweerder als het meest ongunstig element beschouwd kan worden, de Rechtbank het gebeurde rederlijkerwijze niet als misdadig zou kunnen kwalificeren, dat er immers tussen partijen een woordenwisseling zou zijn ontstaan over het al of niet rechtmatig weghalen door verweerder en zijn makkers, leden van de O.M.B.R., van een varken op de hoeve van eiser, welke woordentwist uitliep op een bevel, door verweerder aan eiser en zijn echtgenote gegeven, om naar binnen te gaan, dat eiser verder als volgt verklaarde: «Daar wij niet wilden binnengaan sloeg een dezer manschappen met het geweer, hetgeen hij in de hand had, op mijn hoofd, zodanig dat ik buiten kennis ten gronde viel.»;

Overwegende dat poging tot doodslag of tot moord het opzet om te doden veronderstelt, wat niet aangenomen kan worden bij een daad van geweld, die gepleegd wordt tijdens een toevallig ontstane twist, die door geen der deelnemenden voorzien was, en verweerder overigens, indien hij eiser werkelijk had willen doden, zijn geweer wel anders zou gebruikt hebben dan om ermee te slaan en al de andere aanwezige personen het gebeurde verhalen op een wijze, die nog minder dan de versie van eiser tot het bestaan van opzet om te doden laat besluiten;

Overwegende dat het gebeurde ten hoogste gequalificeerd kan worden als het vrijwillig toebrengen van slagen of verwondingen, die hetzij een bestendige onbekwaamheid tot persoonlijke arbeid, hetzij een zware verminking hebben doen ontstaan, wanbedrijf voorzien door artikel 400 van het strafwetboek, waarvan de vervolging door verloop van drie jaar verjaart;

Overwegende dat de laatste daad van onderzoek, die de verjaring gestuit heeft, gesteld werd op 7 November 1944, toen de Procureur des Konings te Leuven aan de Bevelhebber der Rijkswachtbrigade te Oplinter een kantschrift stuurde met opdracht tot zekere confrontaties over te gaan; dat deze opdracht op 11 November 1944 werd uitgevoerd door een wachtmeester der rijkswacht, zonder de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, wiens proces-verbaal slechts als inlichting geldt en niet als daad van onderzoek, dat de verjaringstermijn derhalve, bij ontstentenis van enige latere stuiting of schorsing tot 7 November 1947 werd verlengd;

Overwegende dat eiser ten onrechte beweert dat

de verjaring nog gestuit werd door twee kantschriften van de Procureur des Konings te Leuven de dato 10 September en 18 October 1945, dat deze beide kantschriften zich er toe beperken aan de bevelhebber der Rijkswachtbrigade te Zoutleeuw te vragen op welke datum er proces-verbaal werd opgemaakt over de door eiser tegen verweerder ingediende klacht; dat geen enkel schriftelijk bescheid tot deze kantschriften aanleiding had gegeven, doch beide stukken in de rand de naam van een alhier gevestigd advocaat vermelden, hetgeen de mening staft dat de Procureur des Konings als gevolg op een mondelinge tussenkomst van deze advocaat het dossier der zaak in het archief van zijn parket heeft willen terugvinden.

Overwegende dat een dergelijke opdracht van louter inwendig bestuur niet beschouwd kan worden als een daad van onderzoek noch van vervolging, omdat zij er niet toe strekt bewijzen van de telastgelegde feiten te verzamelen noch de vermoedelijke daders ervan voor de bevoegde Rechtbank te brengen, dat men overigens bij het Openbaar Ministerie de wil tot onderzoek of vervolging niet kan veronderstellen, wanneer blijkt dat het bij het schrijven van een kanttekening niet eens het dossier der zaak voor zich had en zelfs niet wist of er een jaar te voren een dossier was opgemaakt;

Overwegende dat eiser dus niet kan beweren dat de Procureur des Konings voortdurend de zaak in onderzoek heeft gehouden, dat de laatste daad van onderzoek van 7 November 1944 dagteekent en er meer dan drie jaar tussen die datum en die der dagvaarding zijn verlopen;

*Om deze redenen,*

Op het eensluidend advies van de Heer Terlinden, Substituut Procureur des Konings;

Alle andere besluiten verwerpende en rechtdoende op tegenspraak;

Stelt de Rechtbank vast dat de vordering door verjaring is vervallen en legt de kosten ten laste van eiser.

NOOT: Vgl.: Verbrek. 5 April 1921, Pas. I, 301; Verbreking 13 October 1936, Pas. I, 383 en Rev. Dr. Pén., 1116; Verbreking 13 April 1937, Pas. I, 111.

## BALIELEVEN

### CONFERENTIE DER JONGE BALIE TE LEUVEN

Op Zaterdag 15 December 1951 heeft deze nog jonge Conferentie haar derde plechtige openingsvergadering gehouden in de zaal der Boetstrafelijke Kamer van het Gerechtsgebouw te Leuven.

Voor een talrijke schaar belangstellenden, waaronder de leden der Balie een groot getal vormden, opende Mr C. Van den Bergh, voorzitter der Conferentie, de vergadering en heette de aanwezigen hartelijk welkom. Hij dankt in het bijzonder de heer Voorzitter der Rechtbank, de heer Procureur des Konings, de heer Stafhouder der Balie, talrijke burgerlijke en rechterlijke autoriteiten en de afgevaardigde der Vlaamse Conferentie te Antwerpen voor hun aanwezigheid.

Onmiddellijk daarop verleende hij het woord aan Mr L. Jordens, die als spreker voor deze openingszitting was aangeduid en het zeer belangwekkende

onderwerp moest behandelen : « Advocaat en Practijk in vroegere eeuwen ».

Mr Jordens begint zijn uiteenzetting met vrijheid van spreken te vragen. Hij laat zich niet binden aan een bepaalde periode, maar zal meer bepaald het advocatenberoep beschrijven met ingang van de XIII<sup>e</sup> eeuw. Belangrijke gegevens gaat hij derhalve putten uit de werken van Ph. Wielandt en Joost De Damhoudere. Ook het bekende boek van Hermesdorf over « Licht en Schaduw over de advocatuur der Lage Landen » heeft hem fel geïnspireerd.

Spreker duidt direct de nutteloosheid aan van het zoeken naar een definitie van het begrip « advocaat ». Zoveel opvattingen, zoveel definities. In de middeleeuwen beschouwde men de advocaat vaak als een ridder (naar stand en geesteshouding) of als een « priester van rechtvaardigheid ». Deze verheven positie gaf hem vele rechten (op eerbied, op vrijstelling van openbare handdiensten), doch ook zware verplichtingen, die bij overschrijding ernstige sancties meebrachten.

Mr Jordens begint tal van specifieke plichten en verbodsbepalingen te onderzoeken : het verbod van te kleine erelonen, het « pactum quota litis », het verbod contact te nemen met getuigen, de vroegtijdige inrichting van de « Pro Deo-practijk », de ernstige tuchtsstraffen bij vergrijpen tegen beroep of menselijk geweten. Achtereenvolgens worden ook de toestand der jonge juristen, de taal in gerechtszaken, de omvang der voorbereidende studies en de... misbruiken onderzocht.

Het is opvallend dat de advocatuur aan de Grote Raad van Brabant of aan het Parlement te Mechelen reeds tal van gebruiken onderhield, die volledig in onze huidige inrichting zijn overgenomen. De spreker houdt er aan dit te onderlijnen en zijn bewijsvoering door meerdere voorbeelden te staven.

Hij beëindigt zijn aandachtig gevolgde spreekbeurt met te herinneren aan de glorievolle traditie die de advocatuur van thans nog steeds trouw navolgt.

Een langdurig applaus belooft Mr Jordens voor zijn belangwekkende uiteenzetting, die door zijn rustige, duidelijke dictie volledig tot haar recht kwam.

De voorzitter der Conferentie bedankte de spreker. Hij vestigde er de aandacht op dat de advocaat in de huidige tijd zijn beroep uitoefent in veel moeilijker omstandigheden dan in vroegere eeuwen. Nochtans drukt hij er zijn fierheid over uit dat de eervolle traditie onvermoeibaar hoog wordt gehouden, welke de moeilijkheden ook mogen zijn die de uitoefening van het vrije beroep thans bezwaren.

Al de aanwezigen werden door de Conferentie, na het heffen der vergadering, onthaald op een hartelijke receptie, die de voorbode was van het gebruikelijk feestmaal.

J. M.

## MEDEDELINGEN

### HULDIGING VAN DE GEDECOREERDE RECHTERS EN REFERENDARISSEN BIJ DE RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Op 1 December j.l. heeft de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen de rechters en referendarissen gehuldigd, die door het Staatshoofd werden onderscheiden. Aldus werd opnieuw aangeknoopt bij een lange traditie na meer dan vier jaar onderbreking.

Tijdens het feestmaal werden verschillende redevoeringen gehouden, waarvan die van de heer René Goris, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel, en van de heer H. Sabbe, Procureur des Konings, vooral werden opgemerkt.

Daar wegens gebrek aan plaatsruimte een uitvoerig verslag van deze huldiging niet kan opgenomen worden, beperken wij ons tot het aanhalen der bijzonderste passages uit de spreekbeurt van de heer Voorzitter der Rechtbank van Koophandel.

Na de Voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg en de Procureur des Konings begroet en hulde gebracht te hebben o.a. aan ere-referendaris Verbraecken en ere-voorzitter Van Kerckhove, zeide de heer René Goris :

« U, heren Rechters, mijn geachte Collega's, heet ik hartelijk welkom. Het is mijn voorrecht u te bedanken voor het werk dat u in de afgelopen jaren van uw magistratuur hebt verricht, voor de praktische kennis die ge ten dienste van de rechtbank hebt gesteld en voor de toewijding die ge aan de dag hebt gelegd voor de grote taak van de rechtsbedeling op het gebied van de handelsverrichtingen.

Het is door uw medewerking, dat de grauwe theorie van de rechtsleer in contact blijft met de steeds groene werkelijkheid van het zakenleven en dat de rechtspraak steeds dicht bij de ideële lijn van de rechtvaardigheid kan benaderen.

In deze dank sluit ik de heer Referendaris Schoonen, die zijn ingewikkelde en delicate taak volbrengt met een toewijding, een vernuchtheid aan de hogere belangen van de Rechtbank en een zorg om haar faam, waaraan ik niet genoeg hulde kan brengen.

Ik wens hem, in mijn persoonlijke naam te bedanken voor de verstandige, de bedachtzame en tactvolle hulp, de openhartige medewerking die hij me heeft geboden, wanneer uw algemene vergadering mij het voorzitterschap van de Rechtbank heeft toevertrouwd. Mijnheer de Referendaris, ik blijf u daarvoor dankbaar.

Tot u, heren Adjunct-Referendarissen, gaat onze dank. Het is niet het minst door uw zeer gewaardeerde medewerking dat de Rechtbank van Koophandel van deze stad, in lengte van jaren, haar faam heeft weten te handhaven.

In die medewerking ligt de volheid van uw rechtskennis, van uw ervaring en doorzicht. De ouderen onder de rechters, die met menigeen onder u mochten samenwerken, en ook de jongeren, zullen vandaag gelukkig zijn zich aan te sluiten bij de hulde die ik wens te brengen aan uw toegewijde werkzaamheid aan uw vriendschappelijke en tactvolle samenwerking met de heren rechters.

Het heeft de Koning behaagd, sedert 1947 nagenoeg dertig rechters en referendarissen te benoemen en te bevorderen in de Nationale Orden.

Vlaamse Juristen,

abonneert U  
op het

“Rechtskundig Weekblad”

Het is gebruikelijk op een feestelijke avond als deze de lof te maken van ieder van de onderscheidene heren en hun, namens hun collega's, het juweel van het ereteken te overhandigen.

Het aanzienlijk getal van de gedecoreerden heeft ons genoopt — en ik hoop met uw aller welnemen — voor éénmaal van dit schone gebruik af te zien. Het is daarom ook dat reeds op voorhand aan ieder van deze heren de onderscheiding werd uitgereikt.

Het is ongaarne dat we dit besluit hebben genomen, maar ik ben ervan overtuigd dat u de praktische beweegredenen die ons daartoe hebben gebracht, zult willen inzien.

.....

Mijne heren, ik wens u hartelijk geluk in naam van de Rechtbank. We zien in U de voortzetters van een toewijding die bijna 150 jaar oud is en die ons terugvoert naar de dagen van het eerste Franse Keizerrijk.

Doorheen de tijden, dwars doorheen de geschiedenis van het Napoleontisch tijdperk, de vereniging met Nederland, de moeilijke eerste jaren van het jonge Koninkrijk België, de troebele dagen van 1848, de angstige periode van de Frans-Duitse oorlog van 1870; doorheen de wondere welvaart van het einde der negentiende eeuw, en dan weer doorheen de donkere bezettingsjaren van de twee laatste wereldoorlogen, nauw gescheiden door een kwart eeuw van sociale en politieke en economische evolutie, dwars doorheen dat alles, loopt de lijn van de simpele maar soliede gehechtheid aan onze nationale instellingen; de lijn van de toewijding aan een schone taak die ge ook tot de uwe hebt gemaakt.

De arbeid die ge in de rechtbank hebt verricht, sluit aan bij deze van de talloze consulaire rechters, die ons op deze weg zijn voorgegaan. En deze continuïteit in de inspanning van die velen, maakt de arbeid van de rechtbank tot een nationaal patrimonium. Daarin ligt zijn groots karakter en zijn blijvende waarde. Daaraan hebt ge medegewerkt, mijne heren, daarom is de gemeenschap u dankbaar. Daarom ook wordt ge door het Staatshoofd geëerd.

Ik ben zo gelukkig geweest velen onder u persoonlijk te leren kennen en ik weet dat ge, man voor man, uitnemende mensen zijt, met een grootmoedige ziel en een warm hart; vol begrip voor de zakelijke ellende — die vaak ook menselijke miserie verbergt — waarmee ge door uw ambt in aanraking komt, en daardoor gebracht tot de loutering van de objectiviteit.

Ik heb ergens gelezen dat een rechter — en dat geldt voorzeker voor een consulaire rechter — « een student in de rechten is, die zijn eigen schoolrapporten ondertekent »... Wie enig gevoel heeft voor de relativiteit van het menselijk kunnen en enige modestie bij de waardering van het verwezenlijkte, zal eens glimlachen en de rest zal stilte zijn.

De taak van een « consulaire student » wordt meer ingewikkeld door het feit dat hij in zijn rechtsdomein, dat is in de bedrijfsweld, mede-acteur is en toch door zijn rechterlijk ambt geroepen is een strenge critiek uit te brengen op enkele incidenten van de opvoering.

Zijn kennis en begrijpen van de handelsverrichtingen, zijn bekendheid met het fundamenteel vertrouwen dat aan de basis ligt van elke handelsverrichting, verwekken in zijn geest een tweestrijd tussen de harde, hoekige wet en de bewegingsvolle, evoluerende praktijk.

In de dagelijkse bedrijvigheid van zijn vak is alles leven, intuïtie, initiatief, actie, verwikkeling en verassing.

Op de rechtbank is alles nuchterheid, redenering, zoeken naar evidentie en bewijs, in documenten en getuigenissen. En wanneer de Handelsrechter voor een faling staat of een gerechtelijk accoord, dan is het vaak met de meewarigheid van de collega die ook zijn ervaringen heeft opgedaan en die beseft wat het menselijk betekent daarvoor de volle prijs te moeten betalen.

Om dit alles begroet ik U, Heren, wier naam in de nationale orden werd opgenomen, als ervaren pratici van het bedrijfsleven, als « permanente studenten in de rechten » en ook als bezadigde mensen met een warm hart. Daarom ben ik ook gelukkig U vandaag te mogen gelukwensen met de onderscheidingen, die U werden toegekend en die U en Uw familie het bewijs hebben gebracht van de dank van de Natie.

Onder de eerste voldoening van de onderscheiding zal, hoop ik, de herinnering blijven leven aan de inspanning die Ge Uzelf hebt opgelegd bij het volgen van ingewikkelde pleidooien, bij het objectief zoeken naar de waarheid in een geschil en ook aan de momenten van de menselijke miserie die Ge op Uw weg zult ontmoet hebben.

Moge het U gegeven zijn, Heren Rechters en Referendarissen, dragers van de Leopolds- en van de Kroonorde, nog lange jaren met Uw eretekens deze herinnering te dragen en daarin het besef te vinden dat ze behoort tot het beste en het edelste dat het leven U en ons heeft geschonken.

Bij de onderscheidingen die u werden toegekend, past voorzeker het woord van Multatuli : « de ziel des mensen groeit niet van het loon, maar van de arbeid die het loon verdiend heeft ».

Moget ge lang nog, in deze geest aan de Rechtbank van Koophandel van Antwerpen in volle gezondheid en welvaren verbonden blijven. Moge het leven en het zakenleven u genadig zijn. Moge de rechtsbedeling in deze stad door uw geduldig werk de faam van Antwerpen in het buitenland bevestigen.

Dat is de wens die uw voorzitter U toestuurt, met al de warmte, al het begrip en al de collegiale vriendschap die hij U kan toedragen, omdat hij die zelf in het midden van de Rechtbank van Koophandel steeds overvloedig heeft mogen vinden. »

#### OPRICHTING VAN EEN COMMISSIE VOOR DE HERZIENING VAN DE SAMENGESCHAKELDE WETTEN OP DE HANDELSVENNOOTSCHAPPEN

Bij Koninklijk Besluit dd. 19 October 1951 (Staatsblad van 3/4 December 1951, blz. 9195) werd bij het Ministerie van Justitie een commissie voor de herziening van de samengeschatelde wetten op de handelsvennootschappen opgericht. Zij is belast — na alle nuttige inlichtingen ingewonnen te hebben — « binnen een termijn van twee jaar, ingaande de dag, waarop zij haar werkzaamheden aanvangt, een verslag en een voorontwerp van wet neder te leggen over het nieuw stelsel, dat zij voor de handelsvennootschappen voorstelt ».

De motivering van het Koninklijk Besluit tot oprichting dezer commissie luidt als volgt :

« Overwegende dat de economische en maatschappelijke evolutie vereist, dat het recht betreffende de handelsvennootschappen herzien wordt;

Overwegende dat gedeeltelijke wijzigingen van de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen de samenhang tussen die wetten zouden kunnen verbreken zonder er de noodzakelijk geworden wezenlijke verbeteringen in aan te brengen;

Overwegende dat het dienvolgens van belang is de omwerking van die wetgeving te doen bestuderen ».

Bij ministerieel besluit van 30 November 1951 (Staatsblad t.a.p.) worden tot lid van deze commissie benoemd :

Ancot R., senator; Belpaire A., raadsheer bij het Hof van Verbreking; Cloquet A., adjunct-referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Gent; Coart-Frésart P., professor aan de Universiteit te Leuven; Coppens Pierre, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; De Bougne A., notaris, te Kalmthout; del Marmol Ch., docent aan de Universiteit te Luik; Demeur P., advocaat bij het Hof van Verbreking; de Pierpont G., stafhouder van de Orde der Advocaten bij het Hof van Beroep te Luik; De Schrijver A., minister van Staat, lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; De Swaef C., referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel; Fayat H., lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Feye M., advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; Franck P. A., advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; Frédéricq L., professor aan de Universiteiten te Gent en te Brussel; Hendrickx L., raadsheer bij het Hof van Beroep te Brussel; Henrion, onderdirecteur bij de « Société Générale de Belgique »; Hossey J., lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Kluyskens A., rector van de Universiteit te Gent, senator; Lefèvre F., lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Levie P., geaggregeerde van het hoger onderwijs; Lilar A., gewezen minister, senator; Linard de Guertchin Ch., secretaris-generaal van het Studiecentrum der Vennootschappen; Lindemans J., advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; Marx J. M., rechtskundig adviseur bij het ministerie van Financiën; Neuman H., directeur bij de Bankcommissie; Nyssens J., directeur van de « Société de Bruxelles pour la Finance et l'Industrie » (Brufina); Oblin J., lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Parisis A., lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Passelecq F., advocaat bij het Hof van beroep te Brussel; Resteau Ch., advocaat bij het Hof van Verbreking; Roose P., advocaat te Kortrijk; Smolders Th., advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; Vaes A., gewezen lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; Van de Kerckove, referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk; Van der Planken C., stafhouder van de Orde der Advocaten te Antwerpen; Van Dievoet G., advocaat te Leuven; Van Hee Z., professor aan de Universiteit te Leuven; Van Reepinghen Ch., advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel; Van Rijn J., professor aan de Universiteit te Brussel; Vermeylen P., senator, gewezen minister.

De heren J. Dieu, substituut-krijgsauditeur, afgevaardigde bij het Hoofdbestuur van het ministerie van Justitie, en J. van der Gucht, adjunct-referendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel, werden aangewezen als secretarissen.

## Overzicht van de buitenlandse juridische literatuur

### NEDERLAND

- Engelman A. A., W. Th. van der Meer en M. van der Meijden.* — Hoofdzaken voor het onderdeel wetskennis van het examen gemeente-administratie. Arnhem, G. W. Van der Wiel & Co, 175 p.
- Fockema Andreae S. J.* — Rechtsgeleerd handwoordenboek. Verklaring van rechts- en bestuursstermen in Nederland gebruikelijk, voor studie en praktijk. 2<sup>e</sup> dr. Groningen, J. B. Wolters. XII, 339 p.
- Grinten W. C. L. van der.* — De verplichtingen van de werkgevers. 8<sup>e</sup> dr. Alphen a. d. Rijn, Samson N. 110 p.
- Stellinga J. R.* — Grondtrekken van het Nederlands administratief recht. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. VIII, 334 p.
- Voorzieningen,* De, van het rijk met betrekking tot de gemeentefinanciën. Alphen a. d. Rijn, N. Samson.
- Polak C. H. F.* — Ordening en rechtsstaat. Zwolle, W. E. J. Tjeenk, 31 p.
- Roos F. de* — De algemene banken in Nederland. Utrecht, A. Oosthoek.
- Wempe A. A.* — Belastingrecht voor het examen moderne bedrijfsadministratie en het staatspraktijkdiploma. 5<sup>e</sup> dr. Purmerend, J. Muusses. 294 p.
- Zevenbergen Chr.* — Leerboek van het Nederlandse recht der order- en toonderpapieren. 4<sup>e</sup> dr. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 400 p.

### FRANKRIJK

- Arminjon, Nolde et Wolff.* — Traité de droit comparé. 3<sup>e</sup> vol. Libr. gén. de droit et de jurisprudence. 614 p.
- Badiou E.* — Le droit romano-hollandais. Edit. Pedone. 180 p.
- Bonnecarrere et Laborde-Lacoste.* Exposé méthodique de Droit Commercial. Recueil Sirey. 772 p.
- Bonnecarrere et Laborde-Lacoste.* — Précis élémentaire de Droit Commercial. Recueil Sirey. 772 p.
- Bourdin M.* — Cours de droit civil. F. Lanore. 320 p.
- Dalloz.* — Mise à jour 1951 du nouveau répertoire de droit. Libr. Dalloz. 320 p.
- Dalloz.* — Répertoire de Droit civil en 5 vol. T. I. (Abandon-Crédit foncier. Dalloz. 1120 p.
- Duperrier J.* — Abrégé de l'Organisation administrative et financière de l'Etat. Recueil Sirey. 82 p.
- Giffard A. E.* — Précis, de droit romain, T. II. 3<sup>e</sup> édit. Dalloz. 428 p.
- Hubrecht G.* — Droit usuel. Notions essentielles de droit civil. Recueil Sirey.
- Lepargneur H.* — Les sociétés commerciales aux Etats-Unis d'Amérique. Leur régime juridique. Libr. Dalloz. 360 p.
- Mariage H.* — Evolution historique de la législation commerciale de Colbert à nos jours. Edit. Pedone. 200 p.
- Prelot M.* — Précis de droit constitutionnel. 2<sup>e</sup> éd. Dalloz. 610 p.
- Ripert.* — Précis de droit maritime. Dalloz. 484 p.
- Robert-Martin, Maus R. et Lafarge P.* — Manuel des baux commerciaux. Libr. Dalloz. 546 p.
- Rolland L.* — Précis de droit administratif. 10<sup>e</sup> éd. Dalloz. 694 p.
- Sibert M.* — Traité de droit international public. Le droit de la paix. T. I. Libr. Dalloz. 1016 p.
- Stanesco Dan N.* — La responsabilité dans la navigation aérienne. Edit. Inter-Nationales. 280 p.
- Vergaud R.* — Droit civil et commercial. Libr. Astra. 270 p.

### ENGELAND

- Anderson G. C.* — The Organization of Economic Studies in Relation to the Problems of Government. — Constable. 25 p.
- Dangerfield E.* — Law of Rent Restriction. — Stevens. — 133 p.
- Diamond A. S.* — The Evolution of Law and Order. — Watts. 342 p.
- Hughes J. S.* — Unfair Comment Upon Some Victorian Murder Trials. Cassell. 360 p.
- Keeton G. W. and Schwarzenberger G.* — Current Legal Problems 1951. Stevens. 428 p.
- Leonard L. H.* — International Organization. — McGraw-Hill. 629 p.
- Littlewood F. D.* — The Law of Municipal and Public Entertainment. Shaw. 288 p.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het  
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

- Munkman J. H.* — The Technique of Advocacy. — Stevens. 172 p.
- Paton G. W.* — A Text-Book of Jurisprudence. — O.U.P. 527 p.
- Wheare K. C.* — Modern Constitutions. O.U.P. 216 p.
- Wilson H. A. R. J.* — Second Supplement to Spicer and Pegler's Income Tax Including Profits Tax. — Pitman. 39 p.

## DUITSLAND

- Giese F.* — Staatsrecht. — Wiesbaden: Gabler 1951. IV, 198 p.
- Grapengeter A.* — Wirtschaftsrecht. Hamburg, Christen 1951.
- Ipsen H. P.* — Verwaltungsakte. Braunschweig, Schlösser 1951. 32 p.
- Larenz K.* — Geschäftsgrundlage und Vertragserfüllung. München-Berlin: Beck 1951. XII, 178 p.
- Lent F.* — Sachenrecht. München en Berlin, Beck 1951. IX, 243 p.
- Pforr K. A.* — Strafrecht in Frage und Antwort. Frankfurt/M., Horb/Neckar: Mushake 1950. 287 p.
- Riedel H.* — Jugendwohlfahrtsrecht. München, Berlin: Beck 1951. IX, 216 p.
- Böhm W.* — Th. Jund — Die Dienstverhältnisse für Angestellte und Arbeiter bei öffentlichen Verwaltungen und Betrieben. Hamburg, Berlin, v. Decker 1951.
- Dregger A.* — Haftungsverhältnisse bei der Vorgesellschaft. Köln, O. Schmidt 1951. 119 p.
- Kautz G.* — Handbuch der Bundeszollverwaltung. Frankfurt/M. Frankfurter Fachverl. f. Recht u. Wirtschaft 1951.
- Littman E.* — Das Einkommensteuerrecht. Düsseldorf, München: Rhenus-verl. Ges. 1951. XIX, 577 p.
- Maginot W.* — Das Körperschaftsteuerrecht. Ludwigshafen a. Rh.: Kiehl 1951.
- Roesch.* — Formen der Kreditsicherung. Nürnberg, Düsseldorf: Stoytscheff 1951. 101 p.
- Volz O.* — Christentum und Positivismus. Tübingen: Mohr (Siebeck) 1951. IX, 143 p.
- Anders R.* — Gesetzgebung der Alliierten Hohen Kommission in Deutschland mit Gesetzgebung der drei Besatzungsmächte. Karlsruhe, C. F. Müller 1951.
- Lauterbach H.* — Unfallversicherung. Stuttgart u. Köln: Kohlhammer 1951.

## ERRATUM

In het artikel van de Heer A. Cloquet, verschenen in ons vorig nummer, « Over het verhogingsbeding » is een storende drukfout geslopen. Onderaan kol. 631 is bij de citatie van Laurent een regel weggevallen. De ontbrekende woorden zijn: « il n'est pas exact de dire, et la loi ne le dit pas, qu'... ».

## TIJDSCHRIFTEN

**Nederlands Juristenblad**, n° 44 van 15 December 1951.  
Mr. A. F. Schepen, Plaatsvervangende Kamerleden?  
— Mr. H. J. Marius, Gerlings, De Telastlegging.

**Tijdschrift voor Gemeenterecht**, November-December 1951.

Aanbestedingen — Benoemingen — Bevolking —  
Burgemeester en Schepenen — Gemeenteraad — enz.

**De Gemeentegids**, n° 32 December 1951.

Bijdrage tot de toponymie der gemeentenamen —  
Herziening der weddeschalen van het gemeentepersoneel.

**Algemeen fiscaal tijdschrift**. — November 1951 n° 3.  
Wetsontwerp tot instelling van een bijbelasting. —  
Algemeenheden. — Inkomsten belastingen. — Indirecte  
Staatsbelastingen. — Buitenlandse belastingen.

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie**, n° 4221, van 15 December 1951.

Prof. Dr J.P.A. Adriani, De zorg voor de oude dag.  
— Prof. Mr P. W. Kamphuisen, Een Sint Nicolaas-surprise? Prof. Mr G. de Grooth, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1950.

**Journal des Tribunaux**, n° 3918 van 16 December 1951.

Roger Roland, L'avenir de la spécialisation au point de vue professionnel de l'avocat. — Jean Canivet, Les décisions judiciaires relatives à l'homologation des contrats d'adoption ne peuvent-elles être motivées en droit?

**Revue pratique du Notariat Belge**, 10, 20, 30 novembre 1951, n° 2346.

M. Masson, De la vente des immeubles lorsque le prix de vente est insuffisant pour payer les contributions non privilégiées.

**Recueil Dalloz de doctrine de doctrine de jurisprudence et de législation**. — 42e cahier.

Jean Rivero, Sur la réforme du contentieux administratif.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"